

EMLÉKIRAT

A MAGY. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
FENNÁLLÁSÁNAK ÖTVENEDIK
ÉVFORDULÓJA
ALKALMÁBÓL

KIADJA A MAGYAR KIRÁLYI POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
B U D A P E S T, 1 9 3 6 J A N U Á R H A V Á B A N

T A R T A L O M :

	Oldal
A m. kir. postatakarékpénztár alapítása és szervezete	5
A m. kir. postatakarékpénztár a takarékoság szolgálatában (Takaréküzlet)	9
A m. kir. postatakarékpénztár szerepe a fizetési forgalomban, készpénzkímélő berendezések (Csekk- és kliringüzlet)	13
A m. kir. postatakarékpénztár a közpénzek kezelésének a szolgálatában.	21
A. m. kir. postatakarékpénztár szerepe a nemzetközi forgalomban	23
A m. kir. postatakarékpénztár és a tőkepiac. (A kihelyezések és azok jövedelmezősége) .	27
Az állami zálogüzlet szerepe gazdasági és szociális megvilágításban	31
A racionalizálás a m. kir. postatakarékpénztárnál	39
Személyzeti ügyek	43
Statisztikai összehasonlító táblázatok	51

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ALAPÍTÁSA ÉS SZERVEZETE

A m. kir. postatakarékpénztár az 1885. évi IX. t.-c. alapján létesült s működését 50 évvel ezelőtt, 1886. évi február hó 1-én kezdte meg a takarékpapírüzletággal. Az intézet működési körét az 1889. évi XXXIV. t.-c. a csekküzletággal bővítette ki s ezzel az intézet rendeltetése, a takarékpapírüzletág szociális, illetve államhitelt szolgáló szempontjai mellett, kifejezetten gazdasági irányba terelődött. Ettől az időponttól kezdve tehát a m. kir. postatakarékpénztár állami takarékpénztári jellegének megtartása mellett állami csekk- és giróintézménnyé vált. A világháborút követő súlyos gazdasági helyzet következtében a kir. zálogházaknál jelentkező tőkehiányt a kormány olymódon szüntette meg, hogy az 1925. évi IX. t.-c. 23. §-ával a kir. zálogházakat a m. kir. postatakarékpénztárba olvasztotta be. Ezzel az intézkedéssel — amely a postatakarékpénztár működési körét a zálogüzletággal bővítette — lehetővé vált a kir. zálogházaknak a szükséges tőkével való zavartalan ellátása, továbbá a zálogkölcsonők folyósításánál az olcsóbb kölcsönnyújtásban kulmináló szociális szempontok biztosítása. A m. kir. postatakarékpénztár említett üzletágainak forgalmát jelenleg 2 főcsoportba és 2 főosztályba sorozott 22 osztályában látja el.

A m. kir. postatakarékpénztár állami kezelés és jóállás alatt álló pénzügyi intézet, amelynek igazgatósága nemcsak az üzlet folytatásából eredő igazgatási teendőket látja el, hanem — a vonatkozó törvény keretein belül — a betétálladék gyümölcsöztetéséről is gondoskodik. Az intézet felett a felügyeletet és főellenőrzést 1926-ig a m. kir. kereskedelemügyi (létesítésekor közmunka- és közlekedésügyi) miniszter gyakorolta, ettől az időponttól kezdve pedig a m. kir. pénzügyminiszter. A felügyeleti hatóság megváltoztatását az 1926. évi XIV. t.-c. mondta ki, amely azonban a kereskedelemügyi miniszternek a postai közvetítő szolgálattal összefüggő kérdésekbe, továbbá a kereskedelmi forgalmat, valamint a zálogházakat és az azzal kapcsolatos üzletágot érintő ügyekbe való beleszólását továbbra is biztosította, amennyiben ezekben az ügyekben a törvény szerint a m. kir. pénzügyminiszter a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik. Az intézet számvitelét a m. kir. legfőbb állami számvevőszék ellenőrzi.

Ugyancsak az említett törvény alapján a m. kir. pénzügyminiszter a postatakarékpénztár mellé javasló-, felügyelő- és ellenőrző-hatáskörrel bizottságot létesített. A bizottság tagjait a m. kir. pénzügyminiszter a kereskedelem- és

közlekedésügyi, pénzügy- és belügyminisztériumok tisztviselői, nemkülönben a kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági és pénzügyi szakértők köréből nevezi ki. A bizottság létesítésével a korábban rendszerezített postatakarékpénztári tanács megszűnt. A m. kir. pénzügyminiszter fontosabb ügyekben általában a bizottság meghallgatása után intézkedik.

A m. kir. postatakarékpénztár vezetőjét az államfő nevezi ki. A közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1886-ban Lassnig Károly kir. tanácsost bízta meg az igazgatói teendők ideiglenes ellátásával, aki azonban a kinevezést követő néhány héten belül, anélkül, hogy a vezetést ténylegesen átvette volna, meghalt. Így tehát az intézet tulajdonképpeni első igazgatója a Lassnig helyére kinevezett kislódi Hollán Sándor miniszteri tanácsos, később államtitkár volt, aki 1907-ben történt nyugdíjaztatásáig vezette az intézetet. Hollán Sándornak a m. kir. postatakarékpénztár fejlesztése körüli érdemeit az intézet fennállásának negyedszázados évfordulóján Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter meleg szavakkal méltatta. Utána dunaföldvári dr. Halász Sándort nevezték ki igazgatóvá, akinek vezetése alatt töltötte be az intézet 25 éves jubileumát. Dr. Halász Sándor 1918-ban történt elhalálása után 1919-ig dr. Hantos Elemér volt kereskedelemügyi miniszteri államtitkár, az 1919. év végétől pedig 1922-ig — kormánybiztosi minőségben — alsóviszokai dr. Gerlóczy Gyula h. államtitkár, államvasúti igazgató vezette az intézetet. Őt bellusi Baross Gábor vezérigazgató követte, akinek 1926-ban bekövetkezett nyugdíjaztatása óta az intézet vezérigazgatója nádudvari Tormay Béla.

A m. kir. postatakarékpénztár üzleti működését a Mária Valéria-utca 11. számú ház udvari helyiségeiben kezdte meg, ahonnan kétévi tartózkodás után a Széchenyi-utca 2. számú házba, valamint az ennek szomszédságában lévő Rudolf-rakpart 6. számú bérházba költözött át. Ezek az épületek a növekvő forgalom és a személyzet állandó szaporodása folytán rendeltetésüknek nem feleltek meg. Ezért már az 1895-ben lebontásra került Újépület egyik tömbjét jelölték ki az intézeti épület céljaira, amelyen a tartalékalap terhére felépítették az intézet Hold-utcai palotáját. Az épületet Lechner Ödön műépítész tervei alapján és vezetésével magyar stílusban 1900-ban kezdték el építeni s az építkezést 1901-ben fejezték be. A beköltözködés az új palotába 1901. évi december hó 16-án történt. A postatakarékpénztárnak évről-évre növekvő forgalma és a személyzet létszámának ezzel kapcsolatos növekedése következtében a Hold-utcai épület helyiségei csakhamar szintén szűknek bizonyultak s túlszűfoltóságuk miatt az üzletmenetre zavarólag hatottak s az egészségügyi követelményeknek sem feleltek meg. E viszonyok megszüntetése érdekében a Hold-utcai épülettel szomszédos és egy háztömböt képező Szabadság-tér 10., 11. és 12. számú ingatlant — ugyancsak a tartalékalap terhére — 1912-ben megvásárolták s ugyanezen év február hó 1-én birtokba is vették. A zálogházak beolvasztásával kapcsolatban a postatakarékpénztár tulajdonába került a Kinizsi-utcai központi zálogházi

épület, majd a Balaton-utca 18. számú raktárház, amelyet követett az újpesti és kispesti fióképületek megvétele, illetve felépítése.

A m. kir. postatakarékpénztár közvetítő szolgálatát a m. kir. postahivatalok és postaügynökségek látják el. A közvetítő szolgálat ellátásával a miniszter a postahivatalokat nem egyszerre, hanem fokozatosan bízta meg. Így 1886 elején 700, ennek az évnek a végén pedig már 2000 postahivatal látta el a m. kir. postatakarékpénztár közvetítő szolgálatát. 1889 óta valamennyi postahivatal, 1901 óta pedig a postaügynökségek is a m. kir. postatakarékpénztár közvetítő hivatalai. Számuk 1935 december végével 1860 postahivatal, 577 postaügynökség, összesen 2437 postai közvetítő hely. A m. kir. postatakarékpénztár nagyarányú fejlődésében igen jelentős szerepet játszik a postahivatalok közvetítő szolgálatának gyors, pontos és megbízható lebonyolítása, amiért a m. kir. posta-vezérigazgatóságot, a postaigazgatóságokat és az összes postai szerveket őszinte köszönet és elismerés illeti meg. Az intézet hatalmas postai anyagának feldolgozását és továbbítását 1896 óta az intézetben elhelyezett külön postahivatal (Budapest 54.) látja el.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR A TAKARÉKOSSÁG SZOLGÁLATÁBAN

(TAKARÉKÜZLET)

Régi időtől fogva ismeretes és méltányolt a nagy jelentősége azoknak a gazdasági, pénzügyi és szociális kihatásoknak, melyeket a helyesen értelmezett takarékosság a köz és az egyén életére egyaránt gyakorol. A takarékosság tőkeképző erejének rendkívüli fontossága azonban igazán csak a nagy háború anyag- és tőkepusztító vihara után vált nyilvánvalóvá. Ennek folyománya, hogy a takarékosság népszerűsítése ma a hazánk gazdasági életének irányítására hivatott vezető tényezők egyik igen figyelemreméltó törekvése. De ugyanezt a jelenséget tapasztalhatjuk számos más európai és egyéb tengerentúli államban is, melyek a gazdasági viszonyok zavartalan fejlődése elé tornyosuló nehézségek kedvezőtlen hatása alól nem vonhatván ki magukat, a nemzet gazdálkodásába beállítandó új tőkék teremtésének minden erővel való előmozdítását tartják szükségesnek. A takarékosági mozgalom minél hathatósabb fejlesztése céljából mindezek az államok a Nemzetközi Takarékosági Intézet (Institut International de l'Épargne) néven felállított közös szervbe tömörültek, melynek az 1924. évben Milánóban megtartott kongresszusa gyakorlati irányú határozataival igen nagy szolgálatot tett a takarékosság ügyének. Így elegendő rámutatni arra a megállapodásra, melynek eredménye a takarékosság állandó ébrentartását biztosító és minden év október 31-én megállapított takarékosági nap megtartása.

Nem véletlen, hogy a magyar takarékosági propagandát irányító szerv kijelölésénél a választás a m. kir. postatakarékpénztárra esett. E megtisztelő megbízatás elismerése annak a fontos vezető szerepnek, melyet az intézet a takarékbetétek gyűjtése és ezzel a takarékosság istápolása terén hosszú időn keresztül eredményesen betöltött. Nem a jómódúak feleslegeiből, hanem túlnyomó részben egyszerű földművesek, munkások, kis tisztviselők, gyermekek, sokszor bizony nehezen, nagy lemondással és önfegyelemmel megtakarított filléreiből gyűjtögette évtizedeken át a postatakarékpénztár betéteit s a fillérekből gyűlt milliók áldását élvezte és élvezzi ma is az állami és magángazdálkodás egyaránt. Amidőn tehát 1936 február hó 1-én fennállásának 50-ik évéhez ér a magyar kir. postatakarékpénztár, vele együtt jubilál a magyar takarékosági eszme is, amely a félévszázados munkálkodás számadataiból erőt merít a jövő küzdelmes napjaira.

A m. kir. postatakarékpénztár a hasonló célzattal felállított postatakarékpénztárak között időrendi sorban a 12. helyet foglalja el. Nevezetesen Anglia 1861-ben, Kanada 1868-ban, Belgium 1870-ben, Japán 1875-ben, Olaszország 1876-ban, Románia 1880-ban, Hollandia 1881-ben, Franciaország 1882-ben, Angol-India 1882-ben, Ausztria 1883-ban és Svédország 1884-ben előzte meg Magyarországot a postatakarék takarékpénztári ágazatának bevezetése terén, míg a postatakarékpénztárral bíró többi államban ennek az ágazatnak a létesítése későbbi időpontra esik. Így a háborút megelőzően Finnország 1887-ben, Oroszország 1889-ben, Bulgária 1896-ban, Holland-India 1898-ban, Egyiptom 1901-ben, Kréta 1902-ben, Portugália 1912-ben, majd a háború alatt és azt követően Spanyolország 1916-ban, Csehszlovákia 1918-ban, Lengyelország 1919-ben és Jugoszlávia 1926-ban szervezte meg a maga postatakarékpénztárát.

Már az első évek eredménye teljes mértékben igazolta a felsorolt államok mindegyikében azt a feltevést, hogy a postatakarékpénztár életbeléptetése oly területeket nyit meg a takarékoság gyakorlására, melyeken eddigelé még a lehetősége sem volt meg a tökegyűjtésnek. A postatakarékpénztári intézmény gyors és eredményes fejlődését különösen két körülménynek köszönhet. Az egyik az egész kis összegeknek betétként való elfogadása, a másik pedig az, hogy széleskörű, egyenletesen elosztott közvetítő hálózata révén bárki részére könnyen hozzáférhetővé vált. A m. kir. postatakarékpénztárnál már 1 P betétként elhelyezhető, de az úgynevezett takaréklapok még az egy pengőn aluli összegek gyűjtésére is módot adnak. 2000 postahivatalnak a takarékgyűjtés munkájába való bekapcsolódása pedig egycsapásra megváltoztatta azt az 1886-ban fennállott helyzetet, mely szerint akkor mindössze 485 (átlag 577 négyzetkilométerenként egy) takarékküzetet folytató pénzügyintézet állott a takarékbetétek elhelyezése céljából rendelkezésre. Kétségtelen, hogy a m. kir. postatakarékpénztár takarékküzetágának kedvező alakulásához a mondottakon kívül nagymértékben hozzájárult a bizalom is, melynek alapja a magyar államnak a betétek visszafizetéséért vállalt jótállása, továbbá a postatakarékpénztári betételhelyezéssel járó egyéb kedvezmények. Ilyenek pl. a betétek adó- és illetékmentessége, továbbá az a körülmény, hogy a készpénzbetéteknek 2000 P-t meg nem haladó része nem foglalható le és arra harmadik személy sem zálog-, sem megtartási jogot nem szerezhet.

Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy az intézet az első csonka üzlet-évében kerek 540.000 tételben 9 millió P (7.9 millió K) értéket meghaladó összeforgalmat ért el és az év végén több mint 85.000 betevőjének közel 3.3 millió P (2.8 millió K) értékű betétállomány után kerek 50.000 P (43.000 K) kamatot juttatott. (A pénzösszegekre vonatkozó adatokat — az összehasonlítás lehetővé tétele érdekében — úgy itt, mint a további ismertetések során, általában pengőértékben adjuk meg, feltüntetvén azonban egyúttal ott, ahol erre szükség volt, az átszámítás alapjául szolgált, eredetileg korona-értékben kifejezett összegeket

is.) Már a következő, 1887. évben a betevők száma 110.000-re, az összforgalom 12.4 millió P-re (10.7 millió K-ra), a betétek állománya pedig közel 5 millió P (4.3 millió K) értékre emelkedett. Ez a fokozatos emelkedés azután a további években állandósult (l. az 1. sz. statisztikai összehasonlító táblázatot), úgyannyira, hogy a háborút megelőző utolsó békeévben, 1913-ban, 874.000 betevőnek 130.4 millió P-nyi (112.6 millió K) betétjét őrizte a m. kir. postatakarékpénztár. A háború befejeztekor a betevők száma közel állt az 1.2 millióhoz, a betétállomány pedig az 1918. év végén 149 millió P-re (424.5 millió K-ra) szaporodott.

A trianoni békeszerződés folytán ekkor az ország területe 325.411 négyzetkilométerről 93.073 négyzetkilométerre, lakosságának száma pedig 20.9 millióról 7.9 millióra apadt. E szomorú ténnyel összefüggően, valamint a pénz értékének folytonos romlása miatt a betétek állománya rohamosan annyira visszaesett, hogy az 1923. év végén kezelt betétállomány (2.280.6 millió K) értéke alig volt nagyobb 400.000 P-nél. Ettől kezdve azonban a pénzügyi viszonyok megszilárdulásának eredményeképpen évről-évre erős iramban nőtt a takarékbetétek álladéka, úgyhogy az 1935. év végén már ismét több mint 104 millió P-re rúgott. Az összforgalom az 1935. évben tételben 1.6 millió, összegben 205.8 millió P. A betevők számánál az 1930. év adatában jut kifejezésre a trianoni béke és a pénz értékcsökkenésének hatása, miután az intézet az utódállamokhoz csatolt területhez tartozó, továbbá az 1 P-n aluli követeléssel bíró 1,187.940 számlát ebben az évben egy gyűjtőszámlára összpontosította. Ennek következtében az 1930. évben mindössze 252.000 úgynevezett élő betétkönyvvvel bíró betevője maradt az intézetnek. Ez a szám azonban 1935. év végével megint közel 400.000-re emelkedett, úgyhogy ekkor a csonka ország minden 22-ik lakosa betevője a postatakarékpénztárnak.

Az 50-ik üzletévnek ezeket az adatait az első teljes üzletévnek Nagy-Magyarország határain belül elért eredményével összehasonlítva, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az ország súlyos megcsonkítása ellenére a betevők száma az első évnek közel 4-szeresére, az összforgalom tételben annak 3-szorosára, összegben 17-szeresére s a betétek állománya annak 20-szorosára nőtt. Hogy pedig a postatakarékpénztár takaréközletágának eredményeit a Magyarország területén takaréközlettel foglalkozó magánpénzintézetek eredményeivel vethessük össze, tudnunk kell, hogy 1934-ben 454 ilyen magánpénzintézete volt az országnak (vagyis minden 205 négyzetkilométerre esett egy pénzintézet), melyek összesen 888.000 betevőt számláltak. A m. kir. postatakarékpénztárnak eszerint egymagában közel fele annyi betevője van, mint az összes többi pénzintézeteknek együttvéve, úgyhogy e tekintetben valamennyi pénzintézet között az első helyet foglalja el.

A postatakarékpénztárnál kezelt 400.000 betét között 46.39%-kal szerepelnek az 1—10 P-s betétek, 15.20%-kal a 11—20 P-s, 29.56%-kal a 21—100 P-s, 8.29%-kal a 101—1000 P-s és 0.56%-kal az 1000 P-n felüli betétek. Eszerint

az intézet igazi rendeltetésének megfelelően betéteinek 61.59%-a 20 P-n alul marad.

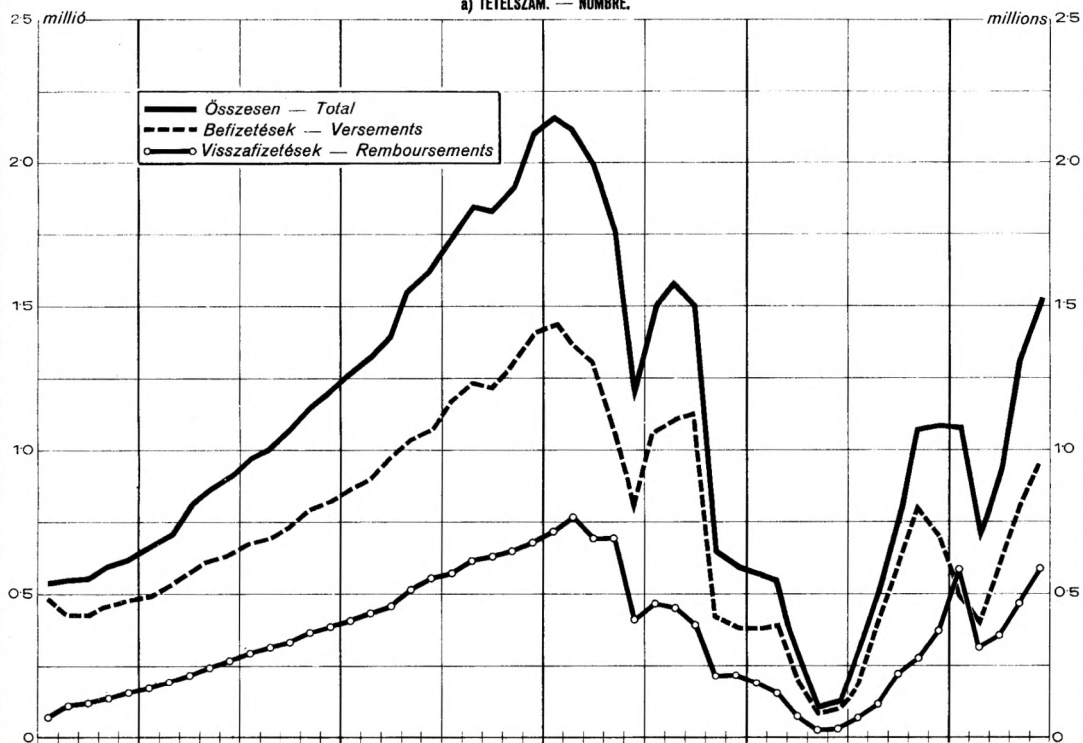
A postatakarékpénztár a nála elhelyezett takarékbetétek után kezdettől fogva egységesen évi 3% kamatot térített és ezt a kamatlábat csak az 1908. évben életbeléptetett zártbetétekre nézve módosította 3.6%-ra. A zártbetét lényege az, hogy a betevő egy bizonyos meghatározott feltétel (nagykorúság, férjhezmenés, katonai szolgálat esete, meghatározott idő vagy összeg elérése) bekövetkeztéig önként és visszavonhatatlanul lemond arról, hogy betétje felett rendelkezék. Az intézet ezeket a hosszabb időre, de legalább is 3 évre lekötött betéteket azóta is különleges kamatozásban részesíti. A betétek után fizetett kamat mérvének 3%-ban való megállapítása 38 éven át változatlanul érvényben volt, ettől kezdve azonban a kamatláb a pénzpiac mindenkori alakulásának megfelelően sűrű időközökben módosult, mégpedig a következőképpen:

Év	K a m a t l á b		Az Osztrák-Magyar Bank, ill. a Nemzeti Bank leszámítolási kamatlába ‰
	a rendes	a különleges	
	kamatozású betétek után		
	‰		
1886—1907	3	--	4—6
1908—1922	3	3.6	4—8
1923	3, 4	3.6, 5	8—18
1924	4, 8	5.9	18—12.5
1925	8	9	12.5—7
1926	7, 6	8, 6.5	7, 6
1927—1928	6	6.5	6, 7
1929	6, 6.5	6.5, 7	8, 7.5
1930	6.5, 6, 5.5	7, 6.5, 6	7—5.5
1931	5.5	6	5.5—8
1932	5.5, 4.5	6.5	7—4.5
1933	4	4.5	4.5
1934	3.5	4	4.5
1935	3.5, 3	3.75, 3.25	4.5, 4

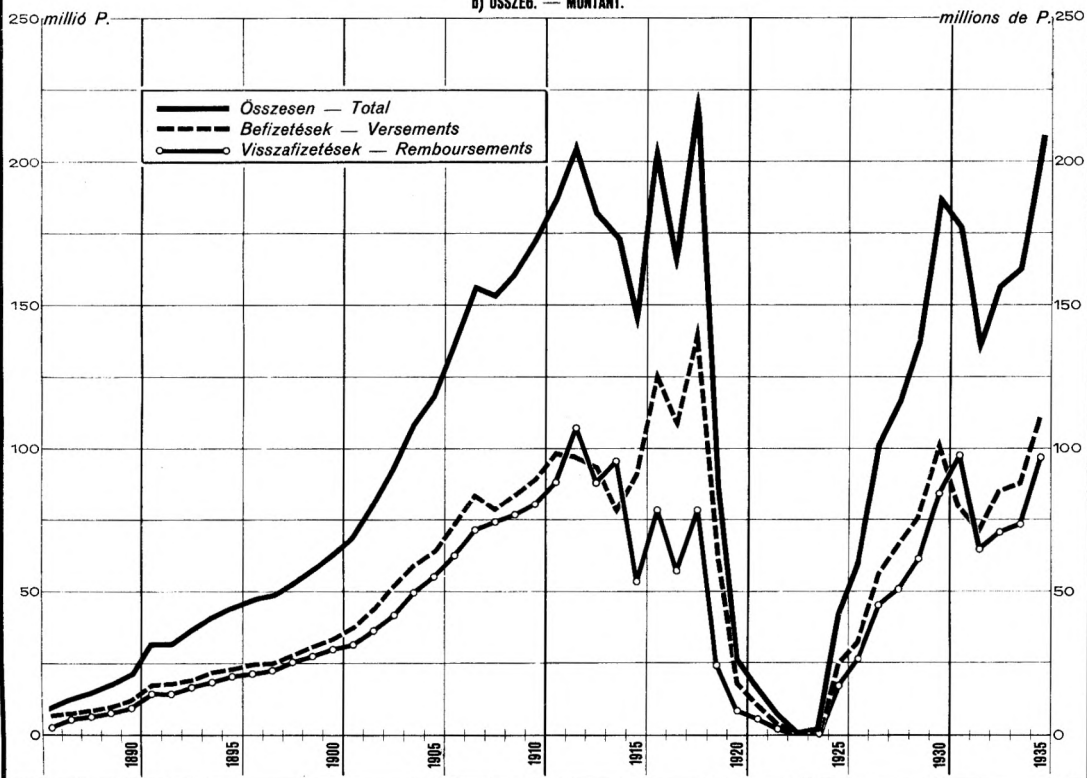
A felsorolt kamatlábak mellett a postatakarékpénztár 50 éves működése alatt összesen kerekén 90 millió P értékű kamatot tőkésített, illetve fizetett ki betevőinek.

A TAKARÉKÜZLET ÖSSZFORGALMA.—SERVICE D'ÉPARGNE, MOUVEMENT TOTAL.

a) TÉTELSZÁM. — NOMBRE.

b) ÖSSZEG. — MONTANT.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR SZEREPE A FIZETÉSI FORGALOMBAN, KÉSZPÉNZKÍMÉLŐ BERENDEZÉSEK

(CSEKK- ÉS KLIRINGÜZLET)

A fizetések kiegyenlítésének közvetítését a posta kezdettől fogva hivatás-szerűen végezte. A postának ez a szerepe eleinte a pénznek, vagy egyéb értékeknek természetben való szállítására szorítkozott és csak 1850 után fejlődött ki a pénzküldésnek kényelmesebb formája, a postautalvány. A fizetésnek ez a módja azonban nem felelhetett meg a fejlettebb gazdasági élet követelményének, mely a készpénz használatának lehető kiküszöbölésével, egyszerű könyvelés útján igyekszik fizetéseit kiegyenlíteni. A mult század 80-as éveiben hazánkban az Osztrák Magyar Bank gírószolgálat volt az egyetlen hálózatszerűen kiépített, nagyszabású berendezkedés a tartozásoknak és követeléseknek számláról-számlára átkönyveléssel való elintézésére, ennek előnyeiben azonban természetesen csak a hitelintézeteknek aránylag kisebb köre részesülhetett.

Kézenfekvő volt tehát az oly irányú törekvés, mely a fizetések teljesítésének a készpénzhasználat elkerülésével végezhető ezt a rendkívül gazdaságos módját szélesebb rétegek számára is igénybevehetővé kívánta tenni. A postatakarékpénztár néhány éves működése döntő számadatokkal igazolta a postahivatali hálózatnak a be- és kifizetések közvetítésére való, szinte hivatásszerű alkalmasságát. Emellett a szomszédos Ausztria a postatakarékpénztár ügkörébe még az intézet alapításának évében, 1883-ban beállította a csekkforgalmat és ezzel, a valamennyi állam között elsőként megtett lépésével a fizetési forgalom terén igen kedvező eredményeket ért el. Így történt, hogy alig 4 évvel a m. kir. postatakarékpénztár életbeléptetése után annak eredetileg csupán a takarékküzlégra terjedő ügkörét az 1889. évi XXXIV. t.-c. a csekk- és kliringüzlettel bővítette ki.

A csekkforgalomnak 1890 január hó 1-én történt tényleges megindításával tehát Magyarország a második helyre került azoknak az államoknak a sorában, melyek a postatakarékpénztári (posta) csekkforgalmat bevezették. Azok közül az államok közül, melyeknek van postatakarékpénztárjuk, Anglia, Kanada, Angol-India, Finnország, Oroszország, Holland-India, Kréta, Portugália és Spanyolország az, mely a mai napig sem kapcsolta be postahivatalait a csekkforgalomba. Viszont tisztán postacsekkszolgálatra rendezkedett be Svájc 1906-ban, Németország 1909-ben, Luxemburg 1911-ben, Tunisz 1918-ban, Dánia

1919-ben, Danzig 1920-ban, Algir 1921-ben, Lettország 1924-ben, Marokkó 1926-ban, Francia Nyugat-Afrika 1927-ben, Esztország 1928-ban és Belgia-Kongó 1930-ban. A postacsekkforgalom megindítása a postatakarékpénztári szolgálat bevezetését később követte Belgiumban 43 évvel (1913), Japánban 31 évvel (1906), Olaszországban 42 évvel (1918), Hollandiában 37 évvel (1918), Franciaországban 36 évvel (1918), Svédországban 41 évvel (1925), Bulgáriában 35 évvel (1931), Egyiptomban 19 évvel (1920). Csehszlovákiában és Lengyelországban a postacsekkforgalom a postatakarékpénztári forgalommal egyidejűleg nyílt meg 1918, illetve 1919-ben, míg Jugoszlávia az egyetlen állam, melynek postacsekkszolgálat a postatakarékpénztári szolgálatot 3 évvel (1923) megelőzte.

Az 1889. évi XXXIV. t.-c. nemcsak mint a postatakarékpénztár csekkforgalmának alapvető törvénye, hanem a magyar jogalkotás szempontjából is nagyfontosságú, mert ebben az időben Magyarországon csekkforgalmat szabályozó törvény nem volt, hanem csupán a kereskedelmi törvénynek a kereskedelmi utalványra vonatkozó részei tartalmaztak a csekkre is alkalmazható jogszabályokat. Így tehát e törvény az első hazánkban, mely a csekkforgalmat jogilag szabályozta. A m. kir. postatakarékpénztárnak a csekkforgalom kialakulása, népszerűsítése és szabályozása körüli ténykedését látszik igazolni az a körülmény, hogy csekk törvényünk, az 1908. évi LVIII. t.-c. tervezetének elkészítését a postatakarékpénztár akkori igazgatójára, dr. Halász Sándorra bízta, akit erre — elismert egyéni kiválóságai mellett — kétségkívül az a körülmény is képesített, hogy tervezetében a m. kir. postatakarékpénztárnak a csekkforgalom lebonyolítása kapcsán észlelt tapasztalatait is figyelembe vehette.

A csekkforgalom, nyomban megindítása után, igen kedvező mederbe terelődött. Már az első üzletév végén kerek 1000 csekkszámra állott fenn 4.4 millió P (3.8 millió K) értékű követeléssel s a számlákon az év folyamán 426 ezer tételben 288 millió P (248.4 millió K) értékű forgalom nyert lebonyolítást. A csekkszámok száma továbbra is évről-évre állandóan emelkedett s ma meghaladja a 35.000-et. A szöveges részt követő 3. sz. statisztikai összehasonlító táblázat szerint az 1927—1930. években a számlatulajdonosok számában jelentékeny visszaesés mutatkozik. E visszaesésnek nincs különösebb gazdasági jelentősége, mert oka ennek az, hogy ezekben az években az intézet hivatalból beszüntette azokat a csekkszámokat, amelyeknek tulajdonosai a trianoni békeszerződés folytán az átcsatolt területeken maradtak s számlájuknak nem volt forgalma.

Az összforgalom adatai egészen a háború befejeztéig ugyancsak folyton felfelé ívelő irányról tanuskodnak. A háborút követő időkben — ugyancsak a trianoni békeszerződés és a gazdasági összeomlás folytán — az 1918. évben elért évi 14.8 milliós tételforgalom 1919-ben 3.5 millióra, 1920-ban 5.1 millió tételre esett vissza, a 19.9 milliárd P-s (39.6 milliárd K-s) összforgalom pedig ugyanezen időközökben 3.6 milliárd P (28.7 milliárd K), illetve 1.4 milliárd P (60.3 milliárd K) értékre esett vissza. A későbbi évek forgalma már ismét javuló irányban halad,

különösen 1924 óta, mely évnek közepétől kezdve az állam összes bevételeinek és kiadásainak lebonyolítása a postatakarékpénztár közbenjöttével történik. Az 1935. év összforgalma a csekküzletágban tételben már 27.5 millióra, összegben 14.5 milliárd P-re rúgott.

Nagyjában a forgalmi adatok irányát követi a csekkszámlakövetelések összegének alakulása is. A háborút megelőző 1913-iki utolsó békeév végén e címen mutatkozó 132.9 millió P (114.7 millió K) 1915 végén 336.3 millió P-re (415.1 millió K-ra) szökik fel, majd 1918 végén 366.5 millió P értéket (1.044 millió K-t) ér el, a háborút követő években azonban — a már fentebb jelzett okból — fokozatosan 21.5 millió P értékre hanyatlik vissza. Az állami pénzforgalom bekapcsolása ezt az összeget az 1924. év végén ismét 126.3 millió P-re (1.853 milliárd K) növeli s attól kezdve a számlakövetelések nagysága 100—200 millió P között ingadozik. Ez az ingadozás különösebb következtetésre nem nyújt alapot, mert hiszen természetes következménye ez a csekkforgalomban összegyűlt pénzek élénk forgásának, illetve a mielőbbi kifizetésben megjelölhető rendeltetésük felé való gyors igyekvésnek. Az 1935. év végén a betétálladék a csekkszámlákon 135.5 millió P.

A forgalom legnagyobb hányada természetesen a befizetési lapokkal teljesített befizetésekre esik. Ezek száma 45 év alatt évi 281.000 tételtől 19.6 millióra emelkedett. Az 1935. évben elért ez a tételszám kerekén 6.7 millióval haladja meg az 1913. évi 12.9 millió befizetési laptételszámot.

Hogy a postatakarékpénztár csekkforgalmáról alkotott képet teljessé tegyük, megemlítjük, hogy a legutóbbi időben egy kezelési napon átlag több mint 70.000 (maximum 200.000) befizetési lap futott be az intézetbe. A forgalom újabb irányú fejlődésének illusztrálására megjegyezzük, hogy a feldolgozásra kerülő befizetési lapok napi átlaga a mostani 70.000-rel szemben a világháború előtti utolsó években csak 40.000 volt, a maximum pedig 90.000 körül ingadozott. Az elmúlt évi adatok szerint a naponként feldolgozásra került összes tételek száma átlag 80.000 (max. 220.000). A kiküldött számlakivonatok napi átlaga a 10.000-et meghaladja (max. 14.000), a postára adott fizetési utalványoké pedig 11.000 körül mozog (max. 40.000). Az intézet főpénztáránál naponként átlag 1500 (max. 2700) csekket nyújtanak be és átlag több mint 2000 (max. 5500) csekkbefizetést teljesítenek. A főpénztár naponként átlagosan 7.5 millió (max. 23 millió) P összforgalmat bonyolít le.

A csekküzletág nagyarányú forgalmának zökkenő nélkül és az üzletbiztonság követelményeit kielégítő módon való lebonyolítása a postatakarékpénztár üzemi munkájának állandó figyelemmel kísérését, reformálását és különféle összeadó és könyvelő gépek beállítását tette szükségessé. A gépek üzembehelyezése és az üzemvitel fokozatos, tervszerű racionalizálására irányuló törekvés a postatakarékpénztár kezelési rendjében különösen az utolsó évek alatt számos fontos módosítást eredményezett, melyeket éppen ezért külön részletesen ismertetünk.

A csekkforgalom, mint a leggazdaságosabb és tökéletesebb fizetési módozat, a készpénzkímélő átutalási (giro, kliring) forgalom alakjában jelentkezik. Ezért a postatakarékpénztár mindenkor nagy súlyt helyezett e forgalomnak minél teljesebb kiépítésére. Intézkedéseinek meg is volt a kellő eredménye, amiről az átutalási forgalomnak az összforgalommal való összehasonlítása útján győződhetünk meg a legjobban. Nevezetesen az átutalási forgalom, mely az első üzletévben tételszámban csupán 4.33%-át, összegben mindössze 18.24%-át tette az összforgalomnak, az 1935. évben már az összforgalomnak tételben 12.05%-ára, összegben pedig 71.63%-ára emelkedett. Bizonyossága ez annak, hogy gazdasági életünk az átutalási forgalom előnyeit hovatovább jobban felismerte és azt mind erőteljesebben veszi igénybe.

Az átutalási forgalom egyrészt a postatakarékpénztárnál vezetett csekk-számláknak egymás között lebonyolódó forgalmából, másrészt a postatakarékpénztári számláknak az intézetén kívül álló, más giro- (pénz-) intézeteknél levő számlákkal való kölcsönös forgalmából adódik.

Az előbbi belső forgalom, melyet az intézet kliringforgalomnak nevez, a postatakarékpénztár átutalási forgalmának túlnyomó részét, jelenleg mintegy 85%-át adja. A kliringforgalom erőteljes fejlődését kétségkívül nagy mértékben segítette elő az a körülmény, hogy a kliringben teljesített visszafizetések a jutalék fizetése alól mentesek. De nagy kihatással volt a kliringforgalom általánossá válására az az intézkedés is, amely a csekkforgalom bevezetése óta fennállott azt a rendelkezést, hogy a kliringforgalomban való részvétel előzetes bejelentéshez volt kötve, az 1918. évtől kezdődően megszüntette s minden számlatulajdonost a kliringforgalomban résztvevő tagnak díjmentesen elismert.

A postatakarékpénztári csekkszámláknak fentebb említett külső átutalási forgalma kettős irányban mozog. Az egyik a postatakarékpénztár számlatulajdonosait az ország területén működő többi pénzintézettel köti össze, míg a másik a külföldi testvérintézményekkel és más magánbankokkal való összeköttetést teszi lehetővé. Az előbbi összeköttetések között a legrégebbi multra a Magyar Nemzeti Bankkal való kapcsolatunk tekinthet vissza. Alapja ennek a volt Osztrák Magyar Bankkal 1891-ben létesített egyezmény, amelynek értelmében a postatakarékpénztár csekkszámlatulajdonosai és a bank giroszámlatulajdonosai egymás számlái javára átutalásokat eszközölhettek. Az Osztrák Magyar Bankkal, majd ennek megszűnése után a Magyar Nemzeti Bankkal fennálló ezt az átutalási forgalmat az alábbi néhány adat ismerteti:

Év	G i r ó f o r g a l o m ú t j á n			
	é r k e z e t t		k i u t a l t	
	tétel	pengő	tétel	pengő
1891	98	286.263	2.143	11,131.499
1917	5.695	1.431,777.760	48.113	642,146.326
1930	246	561,800.653	28.268	703,262 535
1934	132	559,975.000	16.607	354,344.638

Az ország határán belül maradó átutalási forgalom további kiépítését jelentette az 1902. évben a Budapesti Leszámloló Egyletbe való bekapcsolódás, majd az 1921. évben létesített gyorsutalvány-forgalom. A Budapesti Leszámloló Egyletnek tagja minden nagyobb budapesti pénzintézet, melyek az ügyfelek között fennálló tartozásokat és követeléseket átkönyveléssel, illetve a végső kiegyenlítést a Magyar Nemzeti Bank giroforgalma útján eszközlik. A postatakarékpénztárnak a Leszámloló Egyletben elfoglalt helyét e néhány számadat szemlélteti:

Év	Leszámloló Egyleti forgalomban lebonyolított		A Leszámloló Egylet összforgalmának hány %-a	
	tétel	pengő	a tételszámnál	az összegnél
1902	19.956	140,155.906	18:18	13:23
1917	89.230	1.017,601.556	59:18	38:31
1930	56.746	86,719.221	18:50	14:35
1934	25.435	32,983.782	5:49	2:95

Az ugyancsak a helyi átutalásoknak sürgős lebonyolítása érdekében létesített gyorsutalvány-forgalomban a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete kötelekébe tartozó összes fővárosi pénzintézetek ügyfelek javára és terhére átutalást foganatosíthatnak olyképpen, hogy a vonatkozó megbízásokat az e célra felállított kicserélő iroda útján még a lebonyolítás napján egymáshoz juttatják; a pénzintézetek az egymásközi átutalásokat a Magyar Nemzeti Bank giroforgalmában egyenlítik ki. Ez a forgalom a változott gazdasági viszonyok következtében lényegesen vesztett jelentőségéből és ma már csak igen szűk keretek között mozog.

Azt az előnyt, amelyet a budapesti csekkszámlatulajdonosok javára a gyorsutalvány-forgalom jelentett, a vidéki csekkszámlatulajdonosoknak az 1925. évi január hó 1-ével életbeléptetett távirati csekkgorgalom kívánja biztosítani. Ebben a forgalomban távirati úton lehet a számlakövetelés felett rendelkezni a rendes ki- és átutalási módokon kívül még akként is, hogy a kiutalt összeg ugyancsak távirati úton továbbíttassék.

A külföldi összeköttetések sorát az 1896. évben a bécsi cs. kir. postatakarékpénztárral létesített kölcsönös csereforgalom nyitotta meg, melyet rövid egymásutánban követtek a más külföldi testvérintézményekkel és magánbankokkal kötött megállapodások. Az ezekből a kapcsolatokból eredő forgalmat külön fejezetben ismertetjük.

A csekkgorgalom méreteinek kifejlődését és a készpénzkimélő átutalási forgalom kimélyítését közvetve azok az intézkedések, újítások, forgalomkiterjesztések is nagymértékben elősegítették, amelyeket a postatakarékpénztár működése folyamán az időről-időre jelentkező gazdasági szükségletek kielégítése céljából életbeléptetett. Ilyen berendezések voltak: a váltótelepítés bevezetése, a jára-

dékszerű utalványozás létesítése, a postautalvány-telepítés bevezetése és a vidéki csekk számlatulajdonosok részére való kiterjesztése.

Hozzájárult az átutalási forgalom kedvező alakulásához a csekk számlatulajdonosok névjegyzékének időközönként való kiadása is, melyet az intézettől bármely számlatulajdonos mérsékelt áron mindenkor megszerezhetett s így a csekkforgalomban résztvevőket illetőleg pontos tájékoztatást kaphatott. Az 50-ik jubiláris év alkalmat adott arra, hogy a postatakarékpénztár ezúttal első ízben díjmentesen bocsássa ezt a névjegyzéket számlatulajdonosai rendelkezésére, ami a számlatulajdonosok sorában bizonyára kedvező fogadtatásra talál s annak hatása remélhetőleg a klíringforgalom további fejlődésében fog mutatkozni.

A m. kir. postatakarékpénztár épügy, mint a külföldi postatakarékpénztári (posta) csekkhivatalok általában, megkívánja, hogy a számlatulajdonos számláján úgynevezett törzsbetétet tartson, mely felett mindaddig, míg a csekkforgalomban résztvesz, nem rendelkezhetik. A törzsbetét összege kezdetben meglehetősen magas összegben volt megállapítva, később azonban a csekkforgalomba való belépés megkönnyítése érdekében mindenütt fokozatosan csökkentették. Így a magyar postatakarékpénztárnál eredetileg 100 frt- (200 K)-ban megszabott törzsbetétet 1903 augusztus hó 1-től kezdve 100 K-ra, majd 1927 április hó 7-től kezdve 20 P-re szállították le.

A csekkforgalom igénybevételéért a számlatulajdonos egyrészt a számláján véghezvitt minden egyes művelet (jóváírás, megterhelés) után kezelési díjat, másrészt a számlán való leírás összegéhez igazodó jutalékot fizet. A jutalékfizetés alól — a készpénzkímélő átutalási forgalom fejlesztése érdekében — a klíring útján végbement visszafizetések mentesültek. Nem esnek jutalékfizetés kötelezettsége alá továbbá a számlatulajdonos számlája terhére történt értékpapírvásárlás folytán leírt összegek és a számláról a postatakarékpénztár javára leírt díjak összege. Az eredetileg 4 fillérnyi kezelési díj 1923 október hó 1-én 10 fillérre emelkedett, majd a koronaromlás idejében beállott különböző változások után 1927 január hó 1-én 5 fillérre szállt le, s azóta változatlan. A jutalék mértéke a csekkforgalom megindításakor a visszafizetett 6000 K-ig $\frac{1}{4}\%$, 6000 K-n felül $\frac{1}{8}\%$, minimum azonban 4 fillér. 1919 április 1-től 1923 október 1-ig minden visszafizetést jutalékmentesen teljesített az intézet. Minthogy azonban ez a rendelkezés az intézet költségvetési helyzetét tarthatatlanná tette, az utóbbi időponttól kezdve a postatakarékpénztár a készpénzkifizetések után $\frac{10}{100}$ jutalékot szed s a mai napig is ez az egységes jutalékdíjtétel van érvényben. Kivételt ez alól csupán a Magyar Nemzeti Bankhoz giróforgalomban történő átutalások képeznek, mely esetben a jutalék mérve az átutalt összeg 1—8000 P-t tevő része után $\frac{1.00}{100}$, 8001—40.000 P-t tevő része után $\frac{0.50}{100}$, 40.001 P-t meghaladó része után $\frac{0.30}{100}$.

A postatakarékpénztárnak ügyfeleivel való levelezése az 1921. évig portó-

mentesen történt. Az 1921. évi XXI. t.-c. azonban az általános portómentességet megszüntette, úgyhogy azóta a postatakarékpénztár is havi átalányösszeg formájában térítést fizet a m. kir. postának. Ebbeli kiadásának egy részét viszont kénytelen volt a postatakarékpénztár ügyfeleire áthárítani és ezért 1921. évi július hó 1-től kezdve a kiküldött számlakivonatok után postadíjat számít fel, még pedig jelenleg számlakivonatonként Budapestre 10 f-t, vidékre 20 f-t. A külföldre küldött számlakivonatok a stockholmi nemzetközi egyezmény alapján portómentesek.

1930. évi november hó 15-től kezdve a postahivataloknál teljesített csekkbefizetések is díjfizetés kötelezettsége alá esnek. A csekkbefizetési díj mérve 50 P-ig 6 f, 50—100 P-ig 20 f, 100 P-n felül 40 f. Nem kell befizetési díjat fizetni a postatakarékpénztár főpénztáránál teljesített, továbbá az állami számlákra és néhány hasonló jellegű csekkszámlára, végül a Pénzügyi Központ 25.000 számú csekkszámlájára történő befizetések után.

Mindeme díjtételekkel szemben állanak a csekkszámlatulajdonosok javát szolgáló különböző kedvezmények. A betéteknek és a kamatoknak adó- és illetékmentességén, a csekkgorgalomban előforduló összes ügyleteknek bélyeg- és illetékmentességén kívül ilyen kedvezmény az is, hogy a postatakarékpénztár a csekkszámlakövetelések után kamatot térít számlatulajdonosainak. Az eredetileg 3%-os kamatlábat az 1894. évtől 2%-ra mérsékeltek s csekkgorgalmában ma is ennyi kamatot fizet az intézet. Közben 1919. évi április hó 1-től 1926. július hó 1-ig a csekktetétek kamatoztatása szünetelt. A külföldi államok közül többen, így pl. Hollandia, Ausztria, Svédország, Csehszlovákia felhagyott a csekkszámlakövetelések kamatoztatásával, Németország pedig a postacsekkgorgalomban kamatot sohasem fizetett. Nem térítenek a csekkszámlakövetelések után kamatot pl. Belgium, Franciaország, Jugoszlávia sem, míg a rendelkezésre álló legutóbbi adatok szerint csupán a dán postacsekktintézet és az olasz postatakarékpénztár fizet 2% kamatot, a svájci postacsekktintézet és a lengyel postatakarékpénztár pedig mindössze 0.5%-ot, tehát kamatoztatásnak alig tekinthető összeget térít.

A csekkszámlakövetelések kamatmentessége elméletileg is teljesen érthető, ha figyelembe vesszük, hogy a csekkszámlákon elfekvő tőkék a felettük való rendelkezés egyszerűségénél és gyorsaságánál fogva a gazdasági egyedek pénztárkészletének tekinthetők. A csekkszámlák feladata kizárólag az, hogy bizonyos fizetési forgalommal rendelkező számlatulajdonosok az esedékes követeléseik beszedését, illetőleg a begyűjtött pénz felhasználását, szétosztását minél egyszerűbben, minél gyorsabban és lehetőleg minél olcsóbban eszközölhessék, amely szempont mellett a számlákon rendszeren csak rövid ideig fennálló és gyorsan változó követelések kamatozása teljesen alárendelt, sőt elhanyagolható szempont. A postatakarékpénztári csekkgorgalom igénybevételének előnye ugyanis nem annyira a számlakövetelés kamatozásában, mint inkább a számla tartásával, külö-

nösen pedig a jutalékmentes átutalási forgalom igénybevételével járó előnyök teljes kihasználásában rejlik.

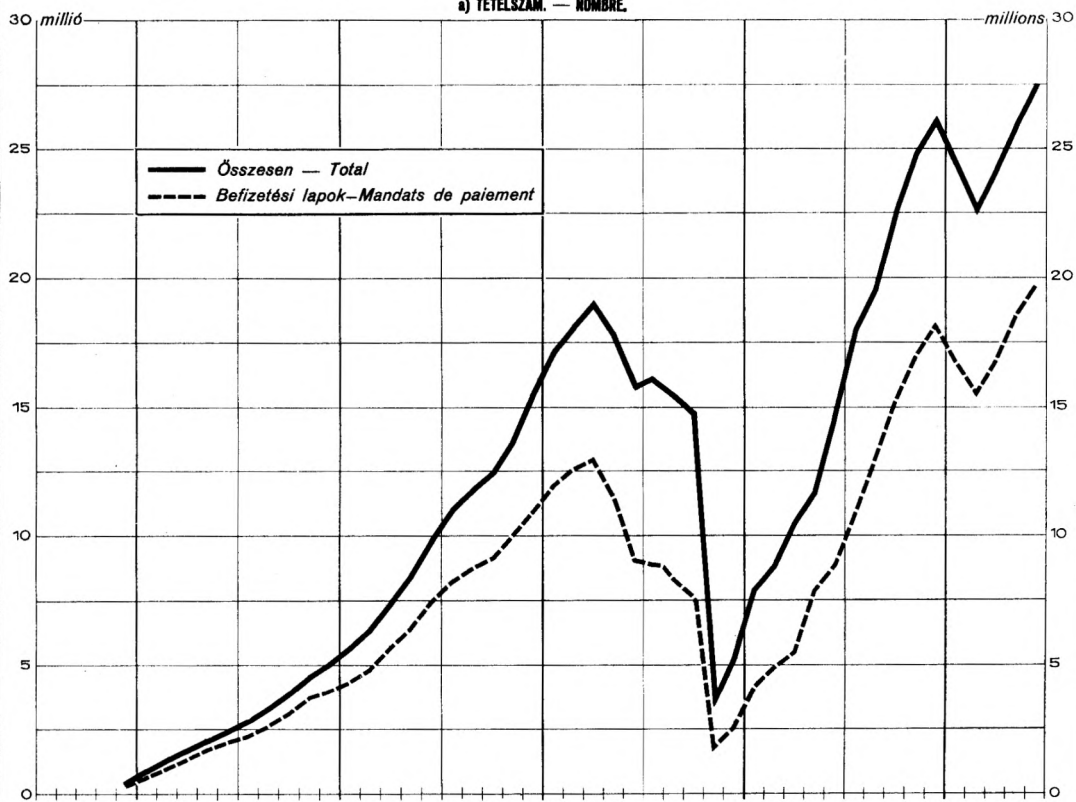
Befejezésül még közöljük az alábbi táblázatot, mely a m. kir. postatakarékpénztár 1934. évi csekkforgalmának néhány hasonló külföldi intézmény forgalmával való összehasonlításra nyújt alapot.

A postatakarék, illetve csekkhivatal megnevezése	A csekk- számlák száma	A f o r g a l o m			
		tételszáma	ö s s z e g e		pengőben
			v a l u t á b a n		
			A v a l u t a		
			neme	összege	
Magyar	34.720	25,881.954	Pengő	12.890,701.726	12.890,701.726
Német	1,046.314	765,666.370	RM	117.021,146.000	191.259,361.000
Osztrák	128.585	82,774.970	Sch	22.734,167.002	20.119,737.796
Svájc	108.680	62,918.219	S. fr.	28.619,071.053	47.748,058.144
Holland	245.044	68.381.637	H. frt.	13.221,810.130	45.685,320.542
Belga	348.411	78,253.118	B. fr.	275.995,000.000	47.388,000.000
Jugoszláv	24.471	14,566.682	Dinár	62.399,885.763	6.614,387.891
Cseh-szlovák	118.602	108,884.883	Kč.	218.175,513.972	41.330,624.795
Olasz	104.218	17,857.986	Lira	14.054,673.309	5.075,142.532
Svéd	72.783	38,167.881	S. K.	11.587,063.317	15.034.214.654
Dán	39.764	21,544.653	D. K.	7.565,731.824	8.530,099.704
Lett	6.200	1,495.802	Ls	368,418.517	408,612.977
Francia	634.539	115,934.270	F. fr.	447.370,000.000	150.316,000.000
Japán	300.900	58,416.225	Y	4.365,599.843	6.407,827.450
Lengyel	74,762	46,990.095	Zł.	27.243,864.691	26.154,110.103

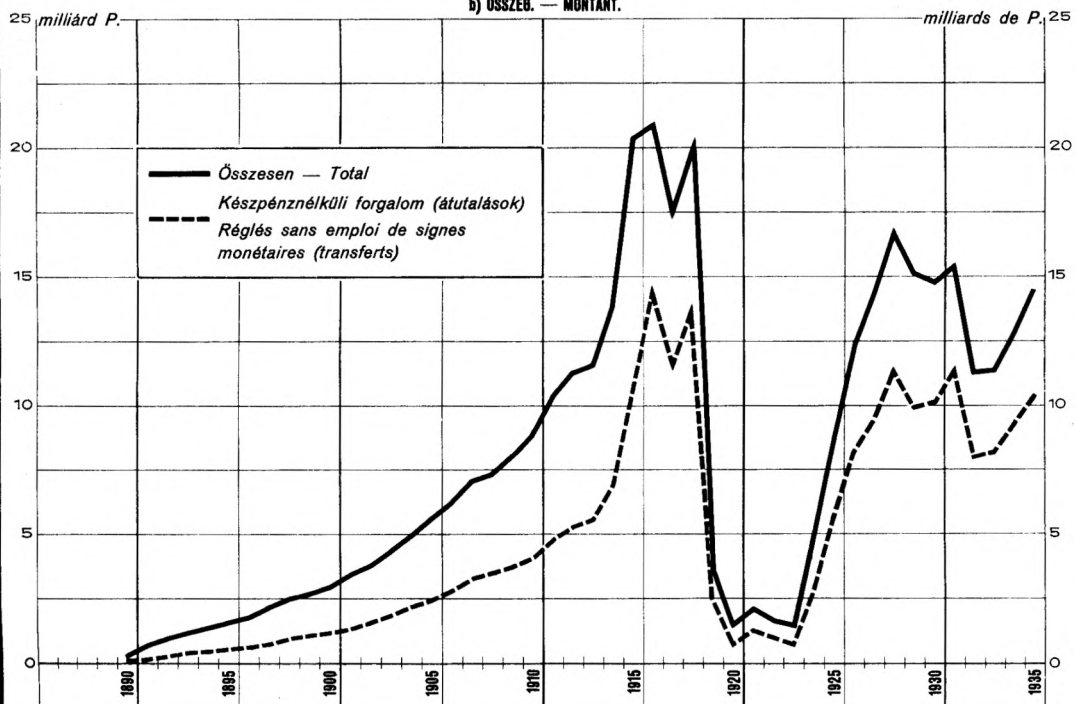
Bármily figyelemreméltóak is a postatakarékpénztár csekküzleti eredményei, e táblázat szerint a forgalom, de különösen az abban résztvevők száma tekintetében még viszonylag is jóval mögötte áll az intézet a külföldi testvér-intézményeknek. Következésképpen igen nagy a száma nálunk azoknak, kiknek a csekkforgalomba való belépése gazdaságilag is kívánatos lenne. Sokan vannak tehát, akik a csekkforgalom előnyeit még fel nem ismerték s így a saját és a köz kárára máig sem nyitottak csekkszámlát. Vannak azonban a számlatulajdonosok között is számosan olyanok, akik csekkszámlájukat nem veszik oly mértékben igénybe, mint azt saját jól felfogott érdekük megkívánná. A postatakarékpénztár ezért a köz érdekében egyik jövőbeli feladatának tekinti azt, hogy a csekkforgalom igénybevételének hasznos módzatait propaganda útján minél szélesebb körök előtt újból és újból hirdesse és így elérhető legyen az, hogy a postatakarékpénztári csekkszámla tartásának valóban nagy előnyei gazdasági kulturáltságunkkal arányban álló mértékben általánossá válhassanak.

A CSEKKÜZLET ÖSSZFORGALMA. — SERVICE DE CHÈQUES, MOUVEMENT TOTAL.

a) TÉTELSZÁM. — NOMBRE.

b) ÖSSZES. — MONTANT.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR A KÖZPÉNZEK KEZELÉSÉNEK A SZOLGÁLATÁBAN

A csekkforgalmi berendezkedések térhódítását jelenti az a körülmény, hogy a csekkforgalom megindulásával párhuzamosan a magánfeleken kívül közhatóságok is mind nagyobb számban léptek be a csekkforgalomba. Ezek a szórványos esetek azonban a közpénzkezelés tulajdonképpeni postatakarékpénztári lebonyolítását alig jelentették, mert bár a közpénzkezelés postatakarékpénztári centralizálása felé nagy lépést jelentettek, azonban valamennyi közpénztárnak a forgalomba való kényszerű beléptetése nélkül a csekkforgalomnak éppen az átutalási forgalomban kulmináló előnyei teljesen nem jelentkezhettek.

Az intézet működésének első évtizedeiben az egyes közhivataloknak a csekkforgalomba való belépése mellett 1910-ben az illetékes körök beható tanulmányozás tárgyává tették a teljes állami pénzkezelésnek a postatakarékpénztár útján való lebonyolítását, amelyhez kétségkívül az első lépés a központi állampénztár csekkszámlyanitása volt. A közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t.-c. ugyanis felhatalmazta a m. kir. pénzügyminisztert, hogy az adóhivataloknál egyénenkint előírt köztartozásoknak a postatakarékpénztár csekkforgalma útján való befizetését rendeletileg szabályozhassa. E felhatalmazás alapján a pénzügyminiszter 1912-ben az összes adóhivatalok részére csekkszámlyát nyitattott. A közpénzeknek a csekkforgalomba való terelése 1913-ban újabb lépéssel haladt előre, mert ekkor a középiskolai tandíjak befizetését utalták a m. kir. postatakarékpénztár ügykörébe. Ebből a szempontból az 1914. év szintén jelentős haladást tüntet fel, amikor majdnem valamennyi tárca számos olyan rendszert léptetett életbe, amelynek következtében a közpénzek újabb nemei terelődtek az intézet csekkforgalmába. A világháború kitörésével kapcsolatosan, természetesen főképpen katonai pénztárak és intézetek, nemkülönben hadsegélyezési és vöröskeresztes akciók, hadifogoly és internálási táborok és háborús gazdasági alakulatok nyitattak számlát. 1916-ban érte el tetőpontját a katonai csekkszámlyák nyitása, amely körülmény természetes jelenség, mert a hadügyi kormányzat háborús kiadásainak tekintélyesebb részét postatakarékpénztári csekkszámlyákon bonyolította le. Egyébként ebben az évben a bíróságok általános ügyvitelének reformjával kapcsolatban az igazságügyi hatóságok részére nyitottak csekkszámlyákat. 1920-ban pénzügyminiszteri rendelet alapján az állampénztárak pénzellátmány-szükséglete a postatakarékpénztár forgalma útján is lebonyolítható volt, míg az általános kereseti adóról szóló 1922. évi XXIII. és a köz-

adók kezeléséről szóló 1923. évi VII. t.-c. lehetővé tették ezeknek a köztartozásoknak a postatakarékpénztár útján való befizetését.

A háborús pénzforgalom nagyméretű lebonyolításától eltekintve, a közpénzek kezelése szempontjából a legfontosabb intézkedés az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t.-c.-nek az a rendelkezése volt, amelynek értelmében az állami készpénzbevételek és kiadások lebonyolítása 1924. évi július hó 1-től kezdve a m. kir. postatakarékpénztár csekkforgalmába utaltatott. Ezt a szolgálatot azóta az állampénztárak helyett — díjtalanul — a m. kir. postatakarékpénztár és közvetítő postahivatalai látják el. Az állami forgalom lebonyolítására a bevételek, kiadások, illetmények, nyugdíjak, fizetési előlegek, letétek, alapok és alapítványok, nemkülönben az állami üzemek részére külön-külön számlacsoportokat alakítottak. Az 1924 július 1-ével megnyitott állami számlák száma 1766 volt, amely 1935 december végéig 4776-ra emelkedett, megjegyezvén, hogy a számlák száma az 1929—30. költségvetési évben kulminál, amidőn számuk 5396 volt. Ezeken a csekkszám lákon az 1934—35. költségvetési évben mintegy 3,5 millió tételben 4.751,9 millió P összforgalom bonyolódott le.

A vármegyék, városok és községek háztartásának ugyancsak az 1924. évi IV. t.-c. alapján kiadott miniszteri rendelettel történt szabályozása következtében a vármegyék részére is megfelelő csoportosítású csekkszám lákat nyitottak.

A m. kir. postatakarékpénztár a közpénzek kezelését minden időpontban elősegíteni törekedett s ennek következtében, egyöntetű kezelésének megóvása mellett, a közhatóságok különleges kívánságaihoz lehetőleg alkalmazkodott. Így különleges nyomtatványokat bocsátott rendelkezésre, különféle nyilvántartásokat és kimutatásokat vezetett, stb. Ilyen körülmények között sikerült azután az egyes közhatóságok kezelését a postatakarékpénztár belső kezelésével összhangba hozni úgyannyira, hogy az állami készpénzbevételek és kiadások postatakarékpénztári kezelésbe való átvétele jelentősebb zökkenő nélkül volt lehetséges.

A szanálás végrehajtásával, illetve az állami készpénzbevételek és kiadások kezelésének átszervezésével kapcsolatban megvalósult a postatakarékpénztárnak az a régi törekvése, hogy annak lebonyolításával az intézetet bízzák meg, mint olyat, amely szervezeténél fogva úgy a bevételek összegyűjtésére, mint a be- és visszafizetések teljesítésére egyaránt alkalmas.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR SZEREPE A NEMZETKÖZI FORGALOMBAN

Az a törekvés, hogy a postatakarékpénztár csekkszámlatulajdonosai részére az átutalási forgalom a belföldi klíring-, illetőleg készpénzforgalmon kívül is lehetővé tétessék, arra indította az intézetet, hogy a külföldi intézményekkel összeköttetéseket létesítsen. Tulajdonképpen az Osztrák-Magyar Bankkal már az 1891. év folyamán létrejött kölcsönös átutalási megállapodás is ezt a célt szolgálta. Ebből a szempontból sokkal fontosabb volt azonban az 1896-ban a bécsi cs. k. osztrák postatakarékpénztárral felvett csereforgalom, amely a közös valutának 1919-ig tartó fennmaradásáig rendkívüli fejlődést ért el. Az osztrák postatakarékpénztár intézményének népszerűsége arra indította a Magyarországgal üzleti összeköttetésben álló osztrák üzletembereket, hogy a m. kir. postatakarékpénztár szolgálatait is igénybe vegyék. Hogy ez mily mértékben történt, arra nézve elégséges, ha rámutatunk arra, hogy például az 1916—1917-es év végén 4415 bécsi számlatulajdonosa volt az intézetnek, míg az összes budapesti számlatulajdonosok száma ugyanakkor csak 6645-re rúgott. Amellett más osztrák városokból 4415-en, egyéb külföldről pedig 1082-en tartottak fenn számlát az említett évben a magyar postatakarékpénztárnál, úgyhogy a számlatulajdonosok egyharmada külföldi volt. Ebből következett, hogy az osztrák postatakarékpénztárral lebonyolított csereforgalom jelentős összegre rúgott. Már 1901-ben 58.794 tételben 94.2 millió koronát utalt át az intézet az osztrák postatakarékpénztárnál vezetett számlákra, míg onnan 8816 tételben mintegy 26.8 millió korona érkezett a nálunk vezetett számlatulajdonosok részére. A forgalom azóta fokozatosan emelkedett és ez az összeg az 1915—1916-ik évben 108.322 tételben 269 millió pengőre (értékben már némileg csökkent 348.5 millió K-ra), illetőleg 16.299 tételben 94 millió pengőre (121 millió K-ra) növekedett. Az osztrákok tehát a magyarországi feleknél jóval nagyobb mértékben vették igénybe a kölcsönös postatakarékpénztári forgalmat, amelyhez talán hozzájárult az a körülmény, hogy a magyarországi behozatal a két állam között rendkívül élénk gazdasági forgalom mellett aránylag sokkal kisebb tételekből is tevődött össze. Gondoljunk csak arra, hogy az osztrák és cseh gyárak a legkisebb magyar falut is beutazzatták ügynökeikkel és befizetési lapokkal szedették be esedékes követeléseiket. A magyar forgalom ellenben, úgy látszik, inkább nagyobb tételekben bonyolódott le és az Ausztriából Magyarországra jövő átutalások elintézésénél az Osztrák-Magyar Bank girószámláinak volt nagyobb szerepe. Természetesen a postatakarékpénztári csekkszámlákról a

Jegybanknál vezetett girószámlákra történő átutalások között is voltak osztrák girószámlatulajdonosok részére szánt átutalások, azonban úgy erről a forgalomról, mint az osztrák girószámlákról a budapesti főintézeten keresztül az intézet csekk-számlatulajdonosai részére jött átutalásokról kimutatást nem vezettek.

A bosznia-hercegovinai postatakarékpénztárral intézetünk 1911-től kezdve ugyancsak csereforgalmat bonyolított le. Ebben a forgalomban az 1916—1917-ik költségvetési évben az intézetnél vezetett csekkszámlákra 2087 tételben mintegy 4.4 millió pengő (6.9 millió korona) és az intézetnél vezetett csekkszámlákról 491 tételben 3.4 millió pengő (5.4 millió korona) utaltatott át.

A külföld felé irányuló összeköttetések kiépítésének további munkáját — amely az átutalási forgalomnak a tulajdonképpeni valutakülföldre való kiterjesztésére irányult — nagy lépéssel vitte előbbre az a konferencia, amelyre 1909. év októberében Berlinben gyűltek össze a m. kir. postatakarékpénztár, a különféle német, valamint a svájci postacsekkinézmények és az osztrák postatakarékpénztár képviselői a kölcsönös átutalási forgalom előkészítése céljából. A következő évben a forgalom már meg is indult, amelyhez még a belga postaigazgatás is csatlakozott. Ezzel lehetővé vált, hogy az érdekelt intézmények 180.000 számlatulajdonosa egymás számláira szabadon teljesíthessen átutalásokat, amely az akkori viszonyok között hatalmas eredménynek volt tekinthető.

A külföldi postatakarékpénztárakon és postacsekkihivatalokon kívül azonban az átutalások és készpénzfizetések lebonyolítására a külföldi nagybankokkal is létesítették megállapodásokat. Így a Banca Commerciale Italianával, a Schweizerischer Bankverein-nal, a Disconto-Gesellschaft londoni fiókjával, a párisi Société Générale-al és a Banque Internationale de Bruxelles-el. Ezzel a m. kir. postatakarékpénztár számlatulajdonosai a fontosabb európai országokkal közvetlen, olcsó és gyors átutalási lehetőséghez jutottak. Az 1910. évben megkezdett összeköttetések további kiépítését azonban — főleg keletre — a háború meggátolta.

A postatakarékpénztár nemzetközi forgalma nagy jelentőségű összeköttetéssel bővült ki az 1912. év folyamán, amikor négy előkelő budapesti pénzintézet az amerikai magyarok megtakarított pénzének hazaküldésére a Transatlantic Trust Company céggel Newyorkban önálló intézetet alapított. Ez a vállalat, amely a postatakarékpénztár kizárólagos képviselőjével volt megbízva, az amerikai magyarok pénzküldésében fokozódóan fontos szerepet töltött be és például a háború alatt az 1915—1916-ik költségvetési évben már 296.000 tételben 67.7 millió pengő (83 millió korona) átutalását közvetítette. Ennek a szépen megindult forgalomnak csak az Egyesült-Államok 1917-ben történt hadüzenete vetett véget. De az 1916. év második, valamint az 1917. év első fele egy részében még 75.000 tételben 15.8 millió pengő (25 millió korona) érkezett az intézet útján az amerikai Egyesült-Államokból. Az Egyesült-Államoknak a háborúba való belé-

pése után az intézmény vagyonát az amerikai kormány lefoglalta és az egész vállalkozást likvidálta.

Az 1910-es években nagy lendülettel megindult nemzetközi forgalom a háború alatt csak a szövetséges országokra, valamint a semlegesek közül Svájcra és Hollandiára szorítkozott és természetesen erősen lecsökkent. A háború végeztével a külföldi összeköttetéseinkkel létesített forgalom az infláció és a valutaforgalmat korlátozó rendelkezések folytán jóformán teljesen megszűnt, úgyhogy a gazdasági viszonyok konszolidálása után, az intézet külföldi összeköttetését is jóformán teljesen újra kellett felépíteni. A nemzetközi üzlet újjászervezését azonban a valuta stabilitásának, a nemzetközi bizalom visszatérésének, valamint a külkereskedelmi forgalom megerősödésének kellett megelőznie. 1925 végén a nemzetközi forgalom felépítése aránylag gyorsan megtörtént. Elsősorban a külkereskedelmi szempontból legfontosabb országok hasonló intézményeivel; tehát a bécsi postatakarékpénztárral, a német és a svájci postacsekkhivatalokkal, valamint az utódállamok hasonló intézményeivel vette fel az intézet a forgalmat, még pedig az 1920. évi madridi és az 1924. évi stockholmi egyezmény alapján. Párhuzamosan azonban összeköttetést létesített a nagyobb európai országok és az Egyesült-Államok vezető nagybankjaival.

A postatakarékpénztár a kereskedelmi forgalmon kívül jelentős összegű nyugdíjátutalásokat is lebonyolított. Azonkívül a modern fizetési forgalom minden módját (távirat, telefon, kábel) bevezette, a külföldi inkasszót lehetővé tette és azon volt, hogy a postatakarékpénztár útján a kisemberek is a legfejlettebb nemzetközi forgalom előnyeit élvezhessék.

A forgalom tényleg évről-évre hatalmas mértékben nőtt és az 1925. évi körülbelül 5.6 millió pengő összegű forgalom az 1930-as évben körülbelül 100.6 millió pengőre emelkedett.

Amíg 25 évvel ezelőtt intézetünk akkori vezetője büszke örömmel mutatott rá, hogy a külföldi testvérintézmények útján 180.000 csekkszámlatulajdonos közvetlen, gyors és olcsó átutalása vált lehetővé, addig ma ez a lehetőség a külföldi testvérintézmények több, mint 3 millió számlatulajdonosára terjed már ki.

A Transatlantic Trust Company említett likvidálása szükségessé tette, hogy az amerikai átutalások részére új intézmény létesíttessék. E feladat betöltésére vállalkozott 1922-ben a Magyar Pénzügyi Szindikátus, amely a m. kir. postatakarékpénztár kizárólagos képviselője címmel ruháztatott fel és a mostani gazdasági krízis kitöréséig intézetünk útján az amerikai pénzküldemények lebonyolításában tevékenyen részt vett.

Jelenleg a következő postatakarékpénztárakkal és postacsekkintézményekkel állunk összeköttetésben: a brüsszeli postacsekkhivattal, Danzig szabad város postacsekkhivatalával, Németország összes postacsekkhivatalaival, Franciaország összes postacsekkhivatalaival, a hágai hollandi postacsekkhivattal, a római

postacsekkhivatallal, a belgrádi postatakarékpénztárral, a marokkói postacsekkhivatallal Rabatban, az osztrák postatakarékpénztárral Bécsben, a svéd postacsekkhivatallal Stockholmban, az összes svájci postacsekkhivatalokkal, a csehszlovák postatakarékpénztárral Prágában és Brünnben, a tuniszi postacsekkhivatallal, a lettországi postacsekkhivatallal Rigában és a lengyel postatakarékpénztárral Varsóban.

A külföldi hasonló intézményeken kívül még főleg a következő nagybankokkal tartunk fenn átutalási forgalmat:

National Provincial Bank Ltd., London; British Overseas Bank Ltd., London; Banque de Bruxelles S. A., Bruxelles; Banque Générale de Bulgarie, Sofia; Živnostenská Banka, Praha; Irving Trust Company, New-York; The National City Bank of New-York, New-York; Banque de Paris et des Pays-Bas, Paris; Banque d'Athènes S. A., Athènes; Nederlandsche Handel-Maatschappij, Amsterdam; Banco di Roma, Milano; Hrvtska Sveopca Kreditna Banka D. D., Zagreb; Deutsche Bank & Disconto-Gesellschaft, Berlin; Dresdner Bank, Berlin; Österreichische Creditanstalt- Wiener Bankverein, Wien; Bank Dyskontowy Warszawski, Warszawa; Societatea Bancara Română, Suc., Arad; Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt., Kolozsvár; Stockholms Enskilda Bank, Stockholm; Schweizerischer Bankverein, Zürich; Schweizerische Bankgesellschaft, Zürich; Eidgenössische Bank A. G., Zürich; Banco Alemán Transatlántico, Madrid.

Az 1931-ben bekövetkezett gazdasági válság s a viszonyok kényszerítő hatása alatt kiadott korlátozó rendelkezések a nemzetközi átutalási forgalmat megint nagyon lecsökkentették, azonban nincs kétségünk aziránt, hogy a szabadabb forgalom helyreállítása után intézetünk átutalási forgalma korábbi jelentőségét a bennerejlő és a külföldi hasonló intézményekre támaszkodó életerejénél fogva újra gyorsan vissza fogja nyerni.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÉS A TŐKEPIAC

(A KIHELYEZÉSEK ÉS AZOK JÖVEDELMEZŐSÉGE)

A m. kir. postatakarékpénztár két irányban áll a tőkepiaccal szoros összeköttetésben. Először is felei részére megbízásból különféle fixkamatozású államadóssági címleteket, valamint kötvényeket és zálogleveleket vásárol, másodszor pedig saját tőkéinek jelentős részét ilyen címletekben gyümölcsozteti.

Azon a réven, hogy az országnak majdnem a legkisebb helyén is található postahivatal útján bárki a legkisebb névértékben is vásárolhat fixkamatozású, főleg pedig államadóssági címletet, a postatakarékpénztár fennállása óta, különösen a háború előtt, a magyar államadóssági címletek és a fixkamatozású értékpapírok forgalmának népszerűsítéséhez igen jelentős mérvben hozzájárult. E tevékenysége közhiteli fontosságát, különösen a kistőkéknek az állami hitel-szükséglet szolgálatába való állítása szempontjából nem lehet eléggé felbecsülni.

A bármely postahivatal útján vagy pedig az intézet központjában adott megbízás alapján történő vásárlásoknál az intézet a megvett címleteket vagy a félnek küldi ki, vagy pedig a címleteket letétbe veszi és azokat bankszerűen kezeli.

Az intézet fennállásától kezdve az 1913. év végéig összesen kb. több mint 67.000 megbízás folytán mintegy 74 millió korona névértékű értékpapírt vásárolt kis felei részére, amely összegből a felek 27.3 millió korona névértékű címletét az intézet kezelte.

Ez az üzlet azonban természetesen lassan fejlődött és csak az utolsó években, a háború előtt vett nagyobb lendületet; 1913-ban például az intézet már egy év alatt 5419 tételben 8.4 millió korona névértékű címletet vásárolt feleinek.

A legszerényebb tőkéknek az államadóssági címletek vásárlására való ösztönzésénél a postatakarékpénztár a háború előtt igen jelentős újítást vezetett be, az úgynevezett részjáradéküzletet. Ennek keretében lehetővé vált, hogy a legszerényebb rétegek az államadóssági címleteknek részbirtokosai legyenek, azaz 25, 50, 75 koronás részletet is vásárolhassanak, anélkül, hogy kényszerítve lettek volna arra, hogy vásárlásukat egy teljes címlet erejéig egészítsék ki. Ebben a részjáradéküzletben fokozódó forgalom volt és 1913. év végén 1203 részjáradék-könyvecskének összesen 2,107.600 korona névértékű 4%-os magyar korona-járadék letétállománya volt.

A postatakarékpénztár az államhitelnek továbbá azzal volt szolgálatára,

hogy fölös tőkéit főleg állampapírokba helyezte ki. Így például az 1913. év végén az intézet mintegy 149 millió korona névértékű saját értékpapírállománya majdnem kizárólag államadóssági címletekből állott. Nem kevésbé hasznos tevékenységet fejtett ki a postatakarékpénztár azzal, hogy 1902-től kezdve fokozódó szerepet vállalt a különféle magyar államkölsönök elhelyezésében és fennálló kölsönök konvertálásában, mint az elhelyezést biztosító bankcsoport tagja.

Különösen jelentős szerepe volt az intézetnek a háborús kölsönök kibocsátásában. Mivel az intézet ez esetben is, mint a kisemberek bankja szerepelt, nem annyira az összegek abszolút nagysága, mint inkább a felek rendkívül nagy száma érdemel említést. Az intézet a nyolc hadikölsön mindegyikének kibocsátásánál tevékeny részt vállalt és egy-egy hadikölsön kibocsátásánál a jegyzők száma 60.000—77.000, a jegyzett összeg pedig 73—110 millió korona körül mozgott. Az intézetnél a nyolc kibocsátás alkalmával összesen 673.8 millió korona összeget jegyeztek.

Mindazok a jelentős eredmények, amelyeket a postatakarékpénztár így a takaréktőkék összegyűjtése és gyümölcsöztetése, valamint az intézet szolgálatait igénybevevő felek értékpapír-vásárlásainak a közhiteli érdekek szolgálatába való beállításával hosszú és fáradságos munkával elért, az elveszett háború s az annak nyomán bekövetkezett gazdasági összeomlás folytán csaknem teljesen megsemmisültek. A viszonyok kényszerítő hatása alatt bekövetkezett infláció romboló hatását sajnos, a területének és gazdasági erőforrásainak nagyrésztől megfosztott ország nem volt képes megakadályozni és ennek következtében a betétekben és értékpapírokban rejlő vagyonok — így a postatakarékpénztár és ügyfelei vagyona is — csaknem teljesen értéküket veszítették.

A valuta stabilizálása után a takaré- és csekkbetétek ismét fokozatosan felszaporodtak. Az intézet ezen tőkéinek kihelyezéséről azután az 1926. évi XIV. t.-c. intézkedett. E törvény rendelkezései szerint az intézet az állami és letéti csekkszámlák álladékanak megfelelő összegeket a Magyar Nemzeti Banknál kamatmentes girószámlán köteles elhelyezni, kivéve a folyószükséglet fedezésére igényelt készpénzkészletet, továbbá a Pénzügyi Központ által a közszolgálati alkalmazottaknak és nyugdíjasoknak adható kölsönök nyújtására szolgáló és a Pénzügyi Központnál elhelyezendő összegeket. A törvény hatálybalépésének napjától kezdve a postatakarékpénztár a takarékbetéti, valamint az előbb említett rendelkezés alá nem eső, csekkforgalomból eredő s a folyó szükségletet meghaladó összegeket kamatozó kincstári utalványokban, kamatozó magyar államadóssági kötvényekben és állami sorsjegyekben, a pénzügyminiszter által kijelölendő kamatozó záloglevelekben és kötvényekben, végül a kézizálogkölsön üzletágnál szükséges forgótőkében helyezheti el. Az így elhelyezhető tőkék azonban mindenkor együttvéve legfeljebb a takarékbetétek álladékanak megfelelő összeget és a kereskedelmi csekkszámlákon mutatkozó betétek előző üzletévi átlagos összegének

egyharmad részét tehetik, míg a fennmaradó részt az intézet ugyancsak a Magyar Nemzeti Banknál kamatmentes gírőszámlán köteles elhelyezni.

Az ezen törvényes rendelkezés alapján vásárolt és az intézet tulajdonát képező értékpapírok beszerzési értéke az 1935. év végén 80.9 millió P, amely összeg után az intézet az 1935. évben 3.2 millió P kamatot vett be.

Megemlítjük még, hogy a postatakarékpénztár az állampénztártól átvette 1928-ban az állami és állami felügyelet alatt álló alapok és alapítványok, 1929-ben pedig az állami letétek kezelését. Az intézet az állami letétekben jelenleg körülbelül 67 millió pengő, az alapok és alapítványok letétében pedig körülbelül 20 millió pengő értékű legkülönbözőbb értéket, mint például részvényeket, üzletrészeket, különböző budapesti és vidéki pénzügyintézet által körülbelül 14 millió P-ről kiállított betétkönyvet, továbbá kezességi leveleket, zálogleveleket, kötvényeket és egyéb értékeket őriz.

AZ ÁLLAMI ZÁLOGÜZLET SZEREPE GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS MEGVILÁGÍTÁSBAN

Az 1925. évi IX. t.-c. 23. §-a a postatakarékpénztár üzletkörébe olvasztotta be az addig önálló kir. zálogházakat, a zálogüzlet tehát a postatakarékpénztár legfiatalabb üzletága. Amennyire új keletű azonban utóbbi minőségében, annyira régi, nemes patinától bevont multra tekinthet vissza, mint önálló állami intézmény. Alapítója Mária Terézia királynő, aki egyébként is számos hasznos és gyakorlati értékű közintézménnyel gazdagította hazánkat. Az alapítás éve 1773, mely évben július 1-én kezdette meg a „Domus Fiduciaria“-nak nevezett zálogház működését Pozsonyban. Az alapításról 1773. évi augusztus 23-án Bécsben kelt, húsz finom kutyabőroldalra írott és erősen aranyozott, vörös maroquin-bőrbe kötött, latinnyelvű, pecsétes kiváltságlevél adatott ki, amely részletesen taglalja az alapítás célját, módozatait, nemkülönben a zálogház szervezetét, ügyvitelét, üzletvitelét és megszabja tarifáját.

Az alapítás indokául egy negatívum, nevezetesen az uzsorások megfékezése, továbbá egy pozitívum: a zálogkölcsonre szorulóknak megsegítése szolgált.

Bankok és takarékpénztárak abban az időben még teljességgel hiányoztak; akinek tőkepénze volt, biztos kamatra sok esetben nem tudta, ennél fogva esetleg egyáltalán nem is merete kihelyezni s ha mégis, akkor igen sok esetben uzsoráskodási szándék vezette; vagyis gyakran alig volt más kölcsönszerzési lehetőség, mint az uzsorakölcsön. Még két emberöltővel később, 1830-ban is, a hitel teljes hiányát tekinti gróf Széchenyi István a magyar gazdasági és társadalmi bajok főforrásának.

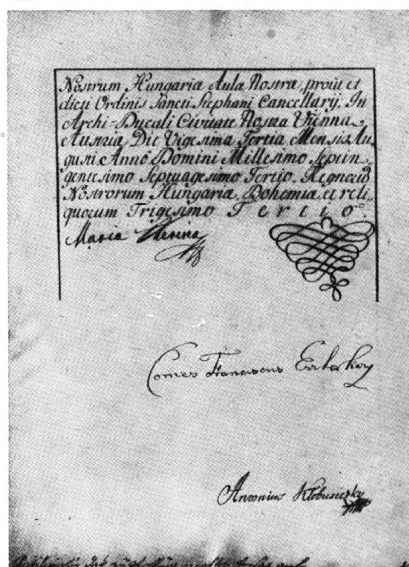
A zálogház forgalma a királyi kincstárból nyújtott kamatmentes kölcsönrel élénken indult. Az első hónapban 1000 forint volt a heti szükséglet, a másodikban már 2000 és a megnyitástól számított 3 hónap múlva pedig már 1276 volt a zálogok száma és kb. 25.000 forint volt a zálogtárgyállomány belső értéke. Az elzálogosítók között feltalálhatók az egyszerűbb városi elemek, akik arany, ezüst ékszereiket, továbbá rézből, vasból, ónból készült használati tárgyakat zálogosították el, de szerepeltek az elzálogosítók sorában a vagyonos és birtokos osztályok tagjai is, sőt a legnagyobbak sem maradtak távol. Ez onnan is kitűnik, hogy az alapítólevél a zálogul elfogadható tárgyak sorából — bizonyára megfelelő tapasztalati adatok birtokában — csupán a két legnagyobb ordó jelvényeit, nevezetesen az aranygyapjas-rendnek és a Szent István-rendnek jelvényeit zárta ki. Hogy az országgyűlések minden rendű és rangú urai — az őket

kísérő jurátus-tömeget nem is számítva — milyen sűrűen szerepeltek a zálogház kliensei sorában, az kitűnik Gruber akkori igazgatónak 1849 március 30-án kelt jelentéséből, amely azt mondja, hogy „az országgyűlésnek (mely a zálogház forgalmát szembetűnően elősegítette) Pozsonyból Budapestre lett áttétele miatt többé kinézés nincs arra, hogy a zálogház tetemes adósságának csak egy részétől is megmenekülhessen“. Ekkor ezt a pozsonyi fiókot meg is szüntették, miután a főintézet már több mint félszázaddal előbb Budára került. Természetesen gondolni sem szabad arra, hogy ezek a sokszor főrangú egyének által igénybe vett hitelek talán túlnyomó részben fogyasztási vagy luxus kölcsönök lettek volna, hanem az egész országból összesereglett birtokosok, stb. egyéb forrás híján sok esetben innen szerezhették be produktív kölcsöneiket is. Az országgyűlést kísérő fiatalság zálogkölcsönei természetesen már más elbírálás alá eshetnek, éppúgy, mint az a körülmény is, hogy a Budán működő főintézet legbuzgóbb kliensei a nádori gárdisták voltak, akiknek illetén közgazdasági tevékenysége ellen azután Véghelyi nevű kapitányuk fulmináns rendeletben tiltakozott.

A későbbiekben nagyon megnövekedett a zálogház forgalma. Hogy csak egy-két adatot említsünk:

1876. évben a zálogfelvétel volt	439.800 drb.	6,803.262 K-val
1886. „ „ „ „	727.033 „	7,023.602 „
1896. „ „ „ „	959.144 „	8,261.360 „
1906. „ „ „ „	1,432.692 „	11,833.083 „
1910. „ „ „ „	1,517.545 „	14,929.331 „
1913. „ „ „ „	1,716.185 „	20,664.332 „

Közel 150 éven át töltötte be ez a zálogház eléje szabott hivatását és ha hosszú élettartama alatt nehézségei voltak, akkor azok — amennyire a rendelkezésre álló adatokból megállapítható — nem utolsó sorban onnan eredtek, hogy az üzleti tőkékkel való ellátása nem volt tökéletesen biztosítva. A modern értelemben vett zálogháznak is legelső életfeltétele, hogy elegendő mennyiségű, olcsó üzleti tőkével bírjon, ilyenrel pedig a királyi zálogház nem mindig rendelkezett. Onálló életének utolsó harmadában állandóan deficitben vergődött, így 1907-ben zárszámadási hiánya 75.587 koronára rúgott, ami 1910. évben valamivel csökkent, később azonban már újból több százezer koronára emelkedett. Minthogy pedig a modern értelemben vett zálogház nem csupán jótékonyági intézmény, hanem egy, az újkori gazdasági élethez idomuló közérdeket szolgáló szervezet, amelynek gazdasági és szociális feladatokat kell megoldani, magától értetődik, hogy a deficitnek az adózók pénzéből való fedezését nem lehetett rendszerré tenni. A törvényhozás tehát visszatért arra az útra, amely — ha talán nem is teljesen modern értelemben kialakulva — az alapító előtt is lebegett, hogy t. i. a hitelre szorulóknak igényei lehetőleg ugyanazon társadalmi rétegnek gyümölcsözően ugyanott elhelyezett megtakarításaiból nyerjenek kielégítést. Minthogy pedig a

Mária Terézia 1773. évi zálogházi kiváltságlevelének fedőlapja és pecsétje, valamint első és utolsó oldala.

modern zálogház elsősorban a kisemberek, tehát a nagy tömegek kölcsöntnyújtó intézete, a leghelyesebb megoldási módnak az kínálkozott, hogy a zálogkölcsönszükséglet a kisemberek megtakarításaiból összetevődő postatakarékpénztári tőkékkel fedeztessék. Így mondotta ki az 1926:XIV. t.-c. 2. §-ának d) pontja azt, hogy a postatakarékpénztárnak elsősorban a takarékbetétei, s részben a csekk- és kliringforgalomból eredő tőkái a folyó szükségletet meghaladó mérvben az 1925:IX. t.-c. 23. §-a alapján folytatott kézizálogüzletágnál szükséges forgótőkében helyezhetők el.

Az eddig önálló kir. zálogházaknak a postatakarékpénztár ügkörébe való bevonása nemcsak a kölcsönigényeknek teljes mértékű kielégítését s a szociális irányzatnak erőteljesebb érvényesülését tette lehetővé, hanem a zálogház intézményének oly magasfokú fejlődésére, minden irányú modernizálására nyújtott módot, aminőre a multban az akkori erősen korlátozott anyagi eszközök mellett gondolni sem lehetett. A központi épületben létesített többemeletes, főleg értékesebb öltönyök, prémek, bundák, szőnyegek befogadására alkalmas raktárak építése, a villanyerőre berendezett portalanító berendezések létesítése, a molykár ellen való védekezés fokozása, a kor követelményeinek megfelelő berendezésű fiókok felállítása, a raktárházzal egybekötött fióképületek emelése, a tűz- és betörésmentes páncélszekrények nagy számban való beszerzése, a kitűnően felszerelt árverési kiállítói termek és számos egyéb berendezés igen tekintélyes beruházást jelentettek, egyben azonban a zálogházi üzemek külföldi viszonylatban is helytálló tökéletesítését eredményezték.

Talán nem lesz érdektelen megfigyelni a postatakarékpénztár zálogházait üzleti tevékenységük közepette, amelynek során „üzletszerűen pénzkölcsönt nyújtanak kézizálog ellenében.” (Üzletvit. Szab.) Amint e különben hivatalos megállapításból is kitűnik, a kölcsönügylet megkötésénél s főleg a kölcsönösszeg megállapításánál a kölcsönvevő személyének van talán a legkisebb szerepe. Következik ez elsősorban abból, hogy a zálogkölcsön reálkölcsön, nem pedig személykölcsön. Innen van, hogy az intézet sok százezerre, sőt mondhatni milliókra menő ügyfeleit — legalább látszólag — majdnem személytelennek tekinti s a főszólyt a zálogtárgy mennyiségi és minőségi tulajdonságaira fekteti. Ez a megállapítás azonban csak elméleti, mert a kölcsönt igénylő személyéből természetesen nem hiányozhatnak azok a tulajdonságok, amelyek a zálogkölcsön szerződés megkötéséhez szükségesek. Így nem fogadható el zálogtárgy 14. életévét még be nem töltött kiskorútól, sem attól, aki elmebaj, múltó elmezavar, ittas vagy más öntudatlan állapot miatt a szükséges értelmes akaratelhatározásra nem képes. A kölcsön mérve szempontjából személytelennek tekintett elzálogosító azonban egyéb tekintetben megkülönböztetett figyelem és gondoskodás tárgya. Az intézet ugyanis érző, sokszor szenvedő, nélkülöző s az élet nehézségeitől sa-

nyargatott embereket lát az ügyfelekben, s következőleg mindent meg is tesz abban az irányban, hogy jól ismert nehézségeiket és gátlásaikat lehetőleg csökkentse. Így számolni kell az ügyfelek bizonyos fokú szégyenérzetével s ebből az okból zálogüzleteit a főváros legkülönbözőbb pontjain olyképpen helyezte el, hogy lehetőleg minden társadalmi osztály könnyen megközelíthesse azokat, úgy szokta továbbá a közhivatali jelleg szigorú megtartása mellett azokat berendezni, hogy külsőségeikben senkit azok igénybevételeitől vissza ne riasszanak. E fiókok kényelmes, bankfiókszerű benyomást keltenek. Akárhány helyen két bejáraton át is megközelíthetők s esetenként elkülönített fülkével is bírnak, ahol az ügyfél óhaját az üzletvezetőnek négy szemközt is előadhatja. Összesen 28 fiókja van a postatakarékpénztárnak, 21 a székesfőváros területén, 3 a környező városokban, 4 pedig vidéken (Miskolc, Pécs, Sopron, Vác).

Különös figyelemmel van továbbá az intézet az ügyfelek érzékenységre is, miért is alkalmazottait a felekkel való érintkezésnél türelemre, szolgálatkészségre és udvariasságra, de egyszersmind diszkrécióra és titoktartásra is utasítja.

Az ügyfelek mindennemű terhelését kívánja elkerülni az intézet azáltal is, hogy semmiféle statisztikai célzatú bevallásokat (foglalkozás, stb.) tőlük nem kér, s gyanus eseteket kivéve, nincs természetes igazolási kényszer sem.

Annál nagyobb fontossággal bír a zálogügylet létrejöttére és a kölcsön mérvére a felajánlott zálogtárgyak elbírálása, amire az intézet nemcsak saját üzleti, hanem az ügyfelek érdekeire való tekintettel is, nagy súlyt helyez. Hogy először a kizáró okokat említsük, kézizálogul el nem fogadhatók a tűzveszélyes, valamint olyan tárgyak, amelyek az egészséget, vagy közbiztonságot veszélyeztetnék; a ragályos betegségben lévő, vagy abban elhunyt személy által használt tárgyak; katonai egyenruhák, fegyverek; istentisztelet alkalmával használatos tárgyak, kegyeszeretek; értékpapírok és okiratok; állami egyedárúság tárgyai és végül mindazok a tárgyak, amelyeknek közforgalmát, vagy kézizálogul elfogadását egészségügyi, közbiztonsági okokból, vagy más közérdekből törvényes rendelkezések tiltják.

Ezek leszámításával az intézet zálogul elfogad minden olyan tárgyat, amelynek értékesítéséből az intézet követelése arra az esetre megtérül, ha a fél zálogtárgyát ki nem váltja.

A zálogtárgyak a postatakarékpénztár elbírálása szempontjából két fő kategóriára oszlanak, nevezetesen az ékszer és ingó zálogtárgyak csoportjára, amelyek közül az elsőbe a nemes fémekből készült használati tárgyak, drágakövek és drágakövekkel ékített ékszerek, gyöngyök, az utóbbiba pedig a többi ingó tárgyak soroztatnak. Érdekességre tarthat számot e két zálogtárgykategória egymáshoz való arányának és a postatakarékpénztár zálogkölcsön folyósítási mozgalmában való szerepének némi megvilágítása, mely célra a következő táblázat szolgálhat:

Év	Z á l o g t á r g y			K ö l c s ö n			Esik egy tételre	
	d a r a b	ékszer	ingó	p e n g ő	ékszer	ingó	ékszerben	ingóban
		o/o			o/o		pengő kölcsön	
1913	1,716.185	43	57	20,664.332	63	37	17.40	8.12
1928	1,798.159	43	57	42,046.456	65	35	34.90	14.57
1929	2,060.609	45	55	53,186.112	67	33	37.74	15.73
1930	2,179.725	48	52	57,657.763	68	32	37.22	16.44
1931	2,030.914	56	44	47,815.390	75	25	31.38	13.54
1932	2,239.235	57	43	52,258.361	78	22	30.84	13.20
1933	2,285.477	58	42	51,724.647	76	24	29.67	12.91
1934	2,382.626	57	43	51,953.206	76	24	28.73	12.51
1935	2,720.350	54	46	56,941,743	72	28	28.1	12.60

Az 1913. év adatai után azért következnek mindjárt az 1928. év adatai, mert a háborús, különösen pedig a háború utáni évek adatai egyáltalán nem mutathatják hű képét a zálogkölcsönmozgalomnak, minthogy ezekben az években az akkor még önálló zálogháznak részben nem volt elegendő tőkéje, részben pedig az inflációs idők miatt komoly értelemben vett zálogkölcsönnyújtásról beszélni sem lehetett. Amikor azután a postatakarékpénztár az üzletkört átvette, az egész zálogkölcsönzést új alapokra kellett fektetni, sőt úgyszólván újra megalapítani, ami természetesen bizonyos átmeneti időt kívánt. Ennek előrebocsátása után az adatok vizsgálata azt mutatja, hogy az ékszer és ingó zálogok megoszlásának aránya a folyósított zálogkölcsönök darabszámában és összegében egyaránt, 1913. és 1928. években majdnem hajszálnyira egyezett. A további évek adataiban viszont a két zálogtárgy-csoport helyzete a hullámmozgás fizikai törvényeit követve, szerepet cserél.

Ha e jelenség előidéző okait keressük, azt találjuk, hogy a vagyonmegjelenítési formák között az ékszerek, drágakövek a válságos idők következményeként előtérbe nyomultak. Ez idők ugyanis a vagyonformák között is sok elpusztíthatatlannak tartott érték tekintélyét ingatták meg. Így meg-ingott a bizalom mindenekelőtt a pénzben, azután fokozatosan a fix és egyéb értékpapirokban, megérintette a rombolás szele a ház- és földbirtokot, amelynek hozama már korántsem volt a régi. Mindez alkalmas volt arra, hogy az ékszer formájában megjelenő vagyon nagyobb jelentőséget nyert, illetve mennyiségben szaporodott, amit talán még az is fokozott, hogy az elszakított országrészekből visszaözlő magyarok ott sebtében eladott házaik, földjeik, bútoraik vételárát igen gyakran ékszerbe, mint értékálló vagyonba fektették.

A másik ok még nagyobb jelentőségű folyamat következménye lehet. Mialatt ugyanis a háborúelőtti időkben inkább csak a gyengébb gazdasági egyedek, vagy pedig gazdasági gondolkodással kevésbé rendelkezők vették igénybe a zálogházakat és pedig jórészen fogyasztási, vagy luxuskölcsönök céljaira, azalatt — különösen az utóbbi évek gazdasági és főleg hitelválságának hatása alatt — a sokkal nagyobb fajsúlyú és vagyonú társadalmi rétegek is belekerültek a zálog-

kölcsönmozgalom vonzási körébe. Talán elég lesz, ha itt csak a válságba jutott kereskedők és iparosok, sőt nagykereskedők és nagyiparosok, a földbirtokosok, a szabad kereseti pályákon működő lateinerek, orvosok, ügyvédek stb. népes társadalmi rétegeire gondolunk, tehát azokra a rétegekre, amelyek ékszervagyonnal a háború előtt is, de talán azután még inkább rendelkeztek s amelyek a válság forгатagában ékszereiknek elzálogosítására kényszerültek. Alátámasztja ennek a folyamatnak valószínűségét az a körülmény is, hogy az ékszerek darabszámának nagymérvű szaporodása mellett az egy-egy tárgyra nyújtott ékszerkölcsön összege is fokozatosan emelkedik. Ennek oka pedig nem lehet más, minthogy olyan nagyértékű ékszerek is, amelyeknek zálogtárggyá való „deklasszifikálása” tulajdonosaik korábbi gazdasági helyzeténél fogva talán egyáltalán nem, vagy csak ritkán, egyes sürgős és el nem odázható esetekben és akkor is csak rövid időre jöhetett szóba, most már bizony fokozatosan és néha tartósan is belekerültek a zálogkölcsönök sodrába.

Az ingó zálogtárgyak mozgalma ugyancsak alátámasztja a másodsorban említett jelenséget, mégpedig azzal, hogy az egy-egy tételre eső zálogkölcsön összege jelentékenyen emelkedett. És valóban a postatakarékpénztár zálograktáraiban korábban nem tapasztalt számban fordulnak elő az értékes szőnyegek, szőrmebundák és jobb ruhadarabok. Vélhető azonban, hogy a vagyonosabb társadalmi rétegeknek a postatakarékpénztár zálogkölcsöneibe való bekapcsolódása csak átmeneti jellegű s a gazdasági és hitelválság elmúltával a zálogház megint a kisemberek bankjává fog válni, a vagyonosabbak pedig legfeljebb kivételesen rövid időre szóló gyorssegélyként veszik majd igénybe.

A zálogkölcsön igénylőtől a becsüs veszi át a zálogtárgyat és állapítja meg annak becsértékét azaz eladhatási árát, valamint a folyósítható kölcsön összegét. Nagyobb értékű zálogtárgy becslése két becsüs összeműködésével megy végbe. A kölcsönügyletnek talán a becslés a legfontosabb kritériuma, miéртis annak akként kell történnie, hogy a becsüs megállapítása által egyrészt a postatakarékpénztár tőke és kamatkövetelése fedezve legyen, másrészt a zálogba adó fél a kölcsönösszeg alacsony volta miatt sérelmet ne szenvedjen.

A perfektté vált zálogkölcsön szerződésről az elzálogosító bemutatóra szóló okiratot, nevezetesen a zálogjegyet kapja kezébe, melyet gondosan meg kell őriznie, mert annak bemutatása és a kölcsön, valamint járulékainak kiegyenlítése ellenében válthatja ki zálogtárgyát. A kihitelezett összeg után a kiváltáskor, vagy esetleg a kölcsön meghosszabbításakor kamat jár, melynek mérvét a pénzügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg állapítja meg s amely mindenkor csupán a kölcsön igénybevételének idejére fizetendő. A zálogkölcsön nyújtással egybekötött egyéb szolgáltatásokért, nevezetesen: a zálogtárgy megbecsléséért, raktári kezeléséért, a felhasznált nyomtatványokért, stb. az ú. n. kezelési díj fizetendő és pedig az elzálogosításkor, azt tehát a kölcsön összegéből levonják.

A zálogbavétel után a postatakarékpénztárra nézve igen felelősségteljes művelet, a zálogtárgy raktározása következik. Az intézet felelős ugyanis a zálogtárgyaknak az elzálogosítás időtartama alatt beállott elpusztulásáért, elveszéséért, rosszabbodásáért és abban esett kárért, hacsak ki nem mutatja, hogy a kár vét-kessége nélkül állott elő.

Az ékszertételek tárolása aránylag a legegyszerűbb, mert azok kis helyen is megférnek és mindössze megfelelő biztonsággal épített raktárhelyiségek, vala-mint tűzálló és a betörési kísérletekkel lehetőleg dacoló páncélszekrények szüksé-gesek hozzá. Sokkal körülményesebb az ingótételek, tehát ruha és fehérneműek, felső és télikabátok, szőrmebundák, kerékpárok, varrógépek, stb., stb. tárolása. Ezek legtöbbje ugyanis nemcsak speciális berendezésű, tehát száraz, alacsony hőmérsékletű, portalanított, megfelelően szellőztetett, stb. helyiségeket kíván, hanem a tárgyakat az elzálogosítás 6—8 hónapja, esetleg több éve alatt megfele-lően kezelni is kell. Hogy csak néhányat említsünk, ilyen kezelési és megóvási intézkedések: a kisebb értékű ruha és fehérneműeknek díjmentesen kiszolgálta-tott bekötőkendőbe való göngyölése, az összes textilneműek molyírtó szerekkel való konzerválása, szőnyegek, ruhaneműek porolása, kefélése, az értékesebb ruha, bundaneműek állványokon való felfüggesztése stb.

Ha a fél a 6 hónapban megállapított elzálogosítási idő lejártáig a kölcsön rendezését elmulasztja, akkor az intézet még 1—2 hónapig várakozik, azután pedig a zálogtárgyat nyílt árverésen a legtöbbet ígérőnek eladja s a befolyó eladási árból úgy tőke, mint kamat követelését levonja. A még fennmaradó ú. n. árve-rési többletet 3 éven belül a zálogjegy felmutatója mindenkor felveheti. Mint az említett várakozási, helyesen kíméleti idő is mutatja, az intézet nagy súlyt fektet arra, hogy a fél részére a zálogtárgyat lehetőleg megmentse, ha pedig a fél nem rendezi, úgy érdekeit az árverezés alkalmával védelmezze. Előbbi célt szolgálja azzal, hogy a fiókokban elzálogosított ékszereket azért árverezteti ugyanott, hogy az ügyfelek azokat a legutolsó pillanatokig kiválthassák, vagy átirathassák. Árverezés előtt pedig az összes zálogtárgyakat újból felbecsülteti és amennyiben azok értékesítési lehetősége az elzálogosítás óta esetleg emelkedett: úgy ezen a magasabb kikiáltási áron hozza árverésre. Nem ritka eset éppen azért, hogy a fél szándékosan nem váltja ki zálogtárgyát, hanem hagyja azt árverésre kerülni, meglévén győződve arról, hogy annak értékesítését sehol oly előnyösen biztosí-tani nem tudja, mint az állandó és igen kiterjedt vevőkörrel bíró intézeti árve-résken.

Az említett árverezések — a fiókokban kalapács alá kerülő ékszertételek kivételével — az intézet Árverési Csarnokában folynak le, mely szerv az Árve-rési Csarnokok működéséről szóló 1888 : XXII. t.-c., továbbá az 1920-ban ki-adott ilyen irányú kormányintézkedés alapján működik. Ez a kormányintézkedés felhatalmazást adott a zálogházak igazgatóságának arra, hogy ingótárgyak árverésével üzletszerűen foglalkozhassék és ebből a célból helyiségeiben Árverési

Csarnokot rendezhessen be. Az ennek alapján megszervezett Árverési Csarnokot az 1925 : IX. t.-c. 23. §-a ugyancsak a postatakarékpénztár üzletkörébe olvasztotta be.

Az Árverési Csarnok nemcsak a fent már említett, lejáratkor nem rendezett zálogtárgyakat viszi árverésbe, hanem bárki beadhatja felesleges, vagy eladásra szánt egyszerűbb tárgyait a Csarnok ú. n. napi önkéntes árveréseire, műbecsű értékkel bíró tárgyait pedig az évente 4—5 ízben tartott ú. n. aukcióira. A lejárt zálogtárgyak árverésével foglalkozó ú. n. kényszerárveréseken a hét bizonyos napjain azonos tárgy-csoportok, pl. hétfőn ékszerek, kedden szőnyegek, látcsövek, fényképező és egyéb gépek, pénteken bőráruk stb. kerülnek árverésre.

Mindhárom válfajú árverést a tárgyak kiállítása és a nagyközönség részére való bemutatása előzi meg. A kiállításon szereplő tárgyak kikiáltási árát és rövid leírását az „Árverési Közlöny“ című kiadvány tartalmazza.

Az árverések egész éven keresztül megszakítás nélkül folynak és pedig igen kiterjedt vevőközönség közbenjöttével. Az intézmény tehát biztosítja a nagyközönséget az ellen, hogy eladásra kerülő vagyontárgyait vevőkör híján, esetleg áron alul kelljen elkótyavetyélnie. Ha még hozzátesszük azt, hogy az árverezésre beadott tárgyakra az intézet pénzelőleget is folyósít, akkor nyilvánvaló, hogy az államnak ez az üzemi vállalkozása nemcsak üzleti, hanem szociális célkitűzések szolgálatában is áll. A nagyközönség a Csarnok árveréseit „Vagyonmentő Vásárok“ elnevezés alatt ismeri és emlegeti. Azt hisszük, hogy ez az elnevezés a legjobban megvilágítja azt a szerepet, amit a m. kir. postatakarékpénztár ezen a téren végez.

A RACIONALIZÁLÁS A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRNÁL

A postatakarékpénztár a racionalizálás eszközeit már kezdettől fogva kénytelen volt igénybe venni, miután mind a takaré-, mind a csekküzletágában a rendkívüli nagy tételszámú, de aránylag tételenként kis összegű forgalom lebonyolítása a leggazdaságosabb szempontok figyelembe vételét kívánja meg. Így többek között az intézet betevőit és számlatulajdonosait, nemkülönben nyomtatványait is számozással tartja nyilván és ügyfeleinek csak az előírt nyomtatványok használatát engedi meg. A könyvelés mindenkor külön bizonylatok alapján történik és például a háromrészes befizetési lap lehetővé teszi, hogy a befizető, a postatakarékpénztár és a kedvezményezett eredeti okmány birtokába jusson.

Működésének kezdetétől fogva a csekkszolgálatban minden egyes kezelési napon napi számlakivonatot ad az intézet, ami a számlatulajdonosokra nézve nagy előnyt, az intézet szempontjából pedig tekintélyes teljesítményt jelent. A napi mérleg készítése, a statisztikának, mint nélkülözhetetlen segítőeszköznek a felhasználása, továbbá nyomtatványainál a színeknek mint anyagelválasztó jelnek az igénybevétele, különösen pedig a gépeknek nagyobb mérvű igénybevétele mind olyan eszköze a racionalizálásnak, melyet a postatakarékpénztár évek sora óta a kezelés szolgálatába állított. A gépek bevezetése annál fontosabb, mert hiszen azt rendszeren a helyes munkamódszerek bevezetése is nyomon követi.

Röviden csak a takaré- és nemzetközi osztály üzemének a modernizálására szeretnénk rámutatni. A postaigazgatóságoként más színű számlalapok a rajtuk elhelyezett bevágásokkal a korábban gyakran kikerülhetetlen helytelen visszahelyezéseket lehetetlenné teszik. A gépek a munkát nemcsak sokkal pontosabban végzik, hanem az egyes üzletesemények fajának és tételszámának a darabszámszerű és összegszerű gyűjtése a munka lebonyolításának és az ellenőrzés végrehajtásának olyan megkönnyítését vonta maga után, amely a hibalehetőségeket gyakorlatilag kiküszöböli.

A nemzetközi osztály, amely az intézet karakteréhez híven kis összegű, de jelentős tételszámú átutalási forgalom lebonyolítására hivatott, a korábbi komplikált és sok időt igénybevevő munkamenetet megfelelő új nyomtatványok felhasználásával és modern gépek igénybevételeivel rendkívülien leegyszerűsítette. Egy munkamenetben készül a megbízó fél részére az elszámolás, a könyvelőség részére a terhelési bizonylat, a külföldi intézményhez a megbízólevél, eset-

leg a külföldi kedvezményezett részére értesítő szalag, valamint az evidencia és az ellenőrzés részére szükséges másolatok.

Természetesen az organizáció terén megállás elképzelhetetlen. Az üzem minden menetének tanulmányozása nélkülözhetetlen és a látszólag jelentéktelen javítások összességükben rendkívüli hatásúak. A csekküzletben az intézet még nem rendelkezik talán a legmodernebb gépekkel, ellenben a munkamódszerek évről-évre történő egyszerűsítése és vele kapcsolatban az ellenőrzésnek hatályosabbá való kiépítése a csekkszolgálat teljesítőkéességét az évek folyamán igen erős mértékben megnövelte. Egy példával a fejlődés menetét talán jobban lehet szemléltetni. A csekk-üzleti osztály munkafeladatának igen jelentős részét képezi a befizetési lapoknak a számlákon való elkönyvelése. Kezdetben a befizetési lapokat egyenként a befizetés keltének, a befizetési lap számának, a befizető postahivatal nevének a feltüntetésével könyvelték, 1924-ben elmaradt a befizetési lapok folyószámának és a befizetés keltének, 1926-ban a befizetést felvevő postahivatalnak a feltüntetése, 1933-tól kezdődőleg pedig a befizetési lapok könyvelése többé nem tételenként történik, hanem az egy számlán jóváírásra kerülő lapoknak csupán a végösszegét könyvelik a számlán. Minden egyes elemnek az elhagyása egyeseknél aggodalmat váltott ki, azonban az ellenőrzés fokozatos kiépítése lehetővé tette, hogy mindezek az újítások a legcsekélyebb hátrány nélkül rendkívüli módon hatásos könnyítéseket eredményezzenek.

Az említetteken kívül különösen a három legutóbbi évben a csekkszolgálat belső kezelési rendjének számos olyan megjavítása történt, melyek egyrészt az ügyvitel egyszerűsítését és olcsóbbá tételét, másrészt a számlatulajdonosok gyors és pontos kiszolgálását célozták. Ilyenek a többek között: a visszafizetési okmányok lajstromba foglalásának megszüntetése, az osztályleszámlások összeállításának racionalizálása, az aláírások őrzésére szolgáló ú. n. számlapok célszerű módosítása, a napi, havi és évvégi zárlati munkálatok leegyszerűsítése, amellet azonban a kezelés számlánként való ellenőrzésének hatályosabbá tétele, a nagyforgalmú számlák részére rendszeresített kivonatészletezések, a főpénztárnál benyújtott csekkek számfejtésének átszervezése, a hivatalból leírásra kerülő tételekről a számlatulajdonos részére minden esetben bizonylat kiállítása, stb.

A tapasztalat azt mutatja, hogy nincs az a részmunka, amely gondos tanulmányozást nem érdemelne és hogy a jól megválasztott munkamenet egyes részeinek állandó figyelése és javítása rendkívüli eredményekkel jár.

A munkagépeknek a kezelésbe nagyobb számban való beállítására az írásmunkáknak írógéppel való elvégzése és az ezáltal elért teljesítménynyöbblet szolgáltatott kiindulási alapot. Így a fáradtságos és sok hibaforrást tartalmazó összegezés elvégzésére 130 drb. 1- és 2 számműves összeadó gép szolgál. A számolási műveletek mechanikus útra tételénél további fejlődést jelentett a postatakarék-pénztár ezidőszert 46 egységből álló kivonatózó gépparkjának munkába állítása. Ezek a gépek a csekk számlákon történt változásoknak a számlatulajdonossal való

közlésére szolgáló számlakivonatokat készítik el olyképpen, hogy a kezdő egyenlegnek, továbbá a jóváírásoknak és megterheléseknek leírása után a számlatulajdonos végkövetelését automatikusan adják meg és írják le. Teljesen gépkönyvelésre van a postatakarékpénztár takarékküzletága berendezve 11 drb. regisztráló könyvelőgéppel, amelyek automatikus egyenlegen kívül a napi kezelés adatait gyűjtik és a napi zárlati eredményeket is megadják. E gépeken kívül még számos más különböző típusú számolóírógép és számológép szolgál a legkülönbözőbb elszámolási munkák megkönnyítésére.

A számlatulajdonosoknak küldendő borítékok megcímezése címezőgépekkel történik. A megírandó címanyag a napi 12—14.000 drb-t is meghaladja. A fizetési utalványok hitelesítése, vagyis dombornyomással való ellátása dombornyomó bélyegző géppel megy végbe óránként 5—6000 drb teljesítménnyel. A főpénztári készpénz kifizető szolgálat meggyorsítása szállítóberendezések megvalósítását követelte. Ma már kb 600 fm csőposta és 90 fm kötélpostahálózat, továbbá elektromos időjelzőberendezések gyorsítják meg a főpénztárnál benyújtott csekkek likvidációjának idejét.

Az ügyfelek részére szükséges nyomtatványok, mint befizetési lapok, csekkek, takarékkönyvek, takarékszámlák stb. a számlatulajdonos számával, nevével, illetve a postahivatal megjelölésével való felülnyomása nyomdai úton, az intézet házi nyomdájában történik. E munkáknak házi úton való elvégzését az üzembiztonság és a felek gyors kiszolgálási lehetősége tette szükségessé. A benyomással ellátandó nyomtatványok az évi 40—42 millió példányszámot is elérik.

Az intézet a nagy mennyiségű anyag és nyomtatványszükséglet gazdaságos beszerzésére és felhasználására is nagy súlyt fektet. E téren először a szükségleti anyagok és nyomtatványok összeállítása és szabványosítása történt meg. A rendszeresített anyagok és nyomtatványok a Dewey-féle tizedes számrendszer szerint anyagcsoportonként állítottak össze és a könnyebb kezelhetőség végett megszámoztattak. Az anyagjegyzékbe foglalt anyagokra elkészültek az anyagspecifikációk, részben leírások, de főleg anyagminták alapján. Szabályozást nyert továbbá az összes beszerzésre kerülő anyagoknak anyagonkénti nyilvántartása. Az anyagnyilvántartás az anyagok összes mozgását és a mindenkori készletet tünteti fel. Az anyagnyilvántartás könnyű vezetését a bevételek és kiadások módjának szabályozása tette lehetővé. A bevételezés és kiadás céljaira rendelkezésre álló nyomtatványok nemcsak a könyvelési adatokat, hanem az összes statisztikai adatokat is tartalmazzák úgy, hogy az anyagbeszerzés és felhasználás bármilyen szempontok szerinti feldolgozása automatikusan történhetik.

A szükségszerű takarékosagra irányuló állandó törekvés szükségessé tette az intézet világítási és fűtési berendezéseinek gazdaságos megoldását. A világítóberendezések megfelelő átalakításával, a helyes lámpatestek alkalmazásával nemcsak a világítási költségeket sikerült csökkenteni, hanem a munkatermeknek a

korszerű igényeket jobban kielégítő megvilágításával a személyzet munkateljesítménye is megnövekedett.

A fűtés gazdaságosabbá tétele érdekében az elszórt központi fűtőkazánokat az intézet egyesítette és a régi koksztüzelésű kazánok helyébe silányabb minőségű szenek elégésére alkalmas vándorrostélyú kazánokat állított fel. Ez az átalakítás az évi tüzelőanyag költségek 25—30%-os megtakarítását eredményezte.

PRO-MEMORIA

Az

1914—1918. évi világháborúban hősi halált halt
postatakarékpénztári alkalmazottak :

Artner Nándor
Auer Nándor
Biró Kálmán
Csiszár István
Csizmadia Erazmus
Eördögh Kálmán
Farkas Gyula
Fenyő Zoltán
Fülöp Ákos
Geröfy Imre
Goldschmidt László
Göröncsér Lajos
Gregor István
Gruber Ferenc
Günczel Elek
Győry István
Hadinger Antal
Hamberger Péter
Habán Lajos
Heszler Kálmán József
Hirschberger József
Juhász János

Jurák Károly
Kalina István
Katona József
Krämling Miksa
Kéri Márton
Király István
Kiss János
Kovács Imre
Langer Rezső
dr. Laube Kálmán
Link Béla
Lukács Gábor
Mayer József
Matuschek Lajos
Molnár József
Neumann Ödön
Paletás István
Pál József
Pásztor Jenő
dr. Pelei Gyula
Péter István
Plaveczy Ferenc

Rauch László
Raith József
Ritter Gyula
Rosner János
Rosner Zsigmond
Rumpler András
Schenk Ágoston
Schwarzmayr Nándor
Somogyi József
Szegedi Sándor
Szemere Bertalan
Szécsi Adolf
Szilágyi Sándor
Szűsz Ottó
Thury Pál
Thuróczy Ferenc
dr. Tóth Kálmán
Vas Pál
Vastuka János
Viosz István
Wagner József
Zoller Gyula

Áldott legyen emlékük!

SZEMÉLYZETI ÜGYEK

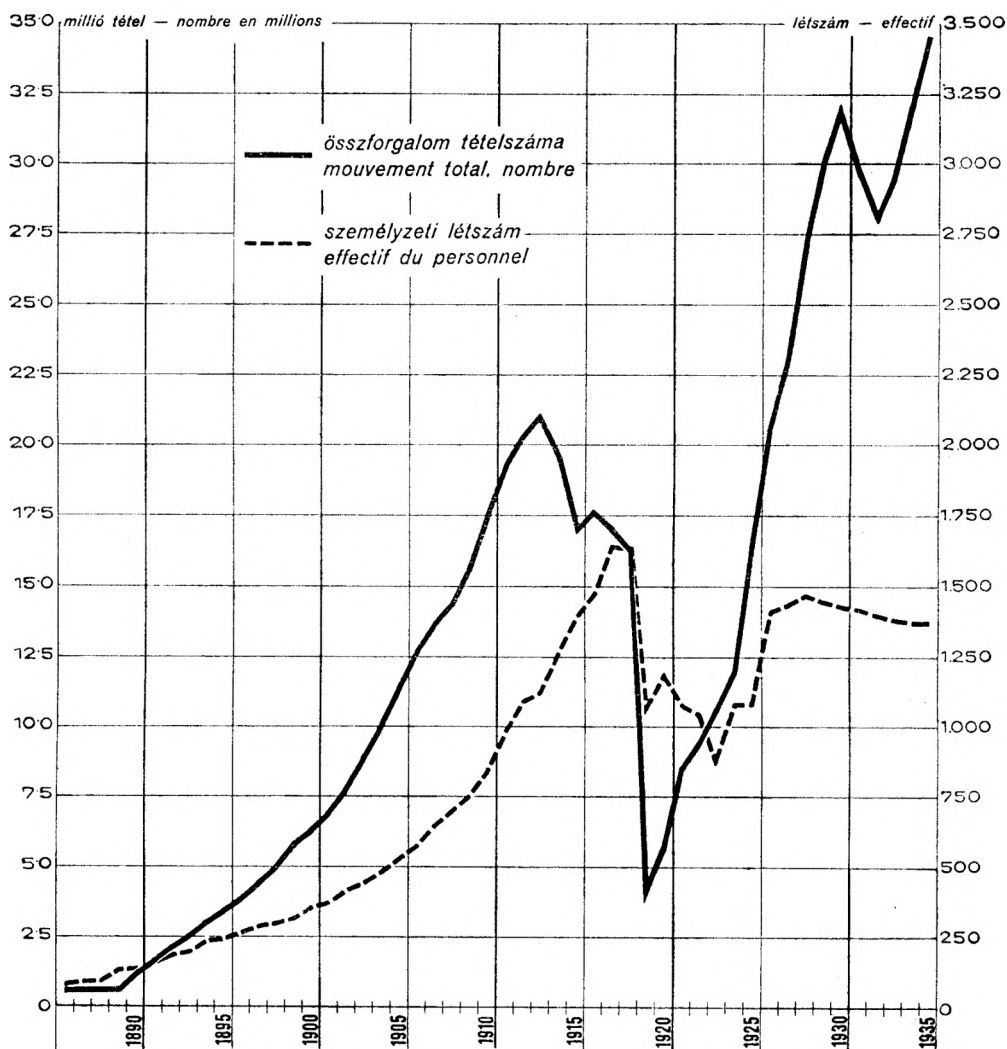
A mint a m. kir. postatakarékpénztár félszázados történeti fejlődését ismertető előző fejezetekből láthattuk, az 1886. évi február hó 1-én szerény működési körrel megindult postatakarékpénztárra az állami és gazdasági élet egyre több és több feladatot rótt. E feladatok folytán mindinkább bővült az intézet munkaköre s egyre nagyobb arányokat öltött üzleti forgalma is.

Hogy a postatakarékpénztár mindenkor megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyeket ez a folyton szélesbedő munkakör és fejlődő üzleti forgalom vele szemben támasztott, az nem kis mértékben az intézet személyzetének érdeme. A meginduláskor még csak 69 munkaeőrt foglalkoztató postatakarékpénztár a megszorodott üzemi feladatait ma már 1376 főből álló személyzettel látja el. A személyzeti létszámnak ilyen nagymérvű emelkedése már maga is az intézetnek igen nagy arányú fejlődéséről tesz bizonyosságot. Nem lesz érdektelen tehát annak vizsgálata, hogy az üzleti forgalom fejlődése következtében hogyan alakult, illetve gyarapodott a megindulástól kezdve a mai napig az intézet személyzetének létszáma.

A szemléltető rajzból láthatóan 1886-tól az 1913-as utolsó békeévig — amikor a személyzeti létszám 1156 volt — a postatakarékpénztár személyzete a forgalom állandó emelkedésével párhuzamban ugyanolyan mérvben gyarapodott. A munkaeők számának a forgalom fejlődésével egyenes arányban álló növekedése a békeévek gazdasági jólétét tükrözi vissza, amikor a fejlődés és az üzemi feladatkörök bővülése nyomán jelentkező munkaszaporulat a dolgoknak az akkori felfogás szerinti természetes rendjén, vagyis létszámnöveléssel volt ellensúlyozható. Az 1914-ben kitört világháború — a gazdasági élet szabad folyását megbénítván. — a postatakarékpénztár erőteljes fejlődését is megakasztotta. Az intézet forgalma minden vonalon visszaesett, alkalmazottainak tekintélyes része pedig hadbavonult. A hadi szolgálatra bevonult 586 alkalmazottjának pótlására az intézet ideiglenes munkaeőket vett fel s az így kiegészített személyzettel bonyolította le a rendes üzleti teendőin kívül még az állam háborús hitelműveleteiből is reáruházott s a háborúval kapcsolatban felmerült egyéb különleges feladatokat. A személyzeti létszámnak a világháború idején mutatkozó emelkedése üzemviteli szempontból tulajdonképpen csak látszólagos, mert a forgalom lebonyolításában tényleg résztvett munkaeők számát a bevonulásokkal kapcsolatban

eszközölt pótlások nem növelték s e pótlások csupán költségvetési szempontokból jelentettek szaporodást.

A világháború után a forgalom és létszám alakulásában újabb, de most már csaknem végzetes zuhanást mutat az 1919. év, amikor egyrészt a forradal-

mak, másrészt az ország megszállása a gazdasági élet egyensúlyát alapjaiban megrendítették.

Az intézet megbénult forgalma folytán a személyzeti létszámot is tetemesen apasztani kellett. Ekkor bocsátotta el az intézet a háborúból visszatérő alkalmazottainak pótlására felvett ideiglenes munkaerőket is. Mindezek következtében a személyzeti létszám ez évben kétharmadára, vagyis 1637-ről 1056-ra

csökkent. Az ezután következő első évek forgalomemelkedése egyelőre nem volt oly nagy méretű, hogy annak lebonyolítása a személyzet teljesítőképességét kellőképpen igénybe vette volna. Az 1921. évben a személyzeti létszámban bizonyos emelkedés mégis mutatkozik. Ez az emelkedés onnan származik, hogy abban az időben több állami intézmény — különösen a posta és az államvasutak — az ottani elbocsátások és létszámcsökkentések kapcsán feleslegessé vált személyzet egy részét — mintegy 140 alkalmazottat — ideiglenesen a postatakarékpénztár rendelkezésére bocsátotta. Ezeknek az alkalmazottaknak nagyrésze azonban rövidesen a korábbi szolgálati helyére tért vissza, minthogy munkahiány miatt kellőképpen foglalkoztatható nem volt.

Alkalmazottaink létszámának csökkentése a később fokozódó forgalom ellenére is tovább tartott. A pénzügyi kormányzat ugyanis a gazdasági válságra s ennekfolytán az államháztartás mindinkább nehezülő helyzetére való tekintettel a túlméretezett állami személyzet leépítése elől nem térhetett ki. Az államháztartás egyensúlyának biztosítása érdekében tehát lineáris létszámapasztásokat volt kénytelen keresztülvinni, amelyek a postatakarékpénztárt állami üzem léteire sem kímélhették. E kormányintézkedések következtében a postatakarékpénztár létszáma 1924-ben, az erős lendületet vett forgalma ellenére 870-re olvadt le.

Ezt követően 1925-től 1928-ig terjedő időben látunk csak a személyzet létszámában előbb nagyobb arányú, majd egészen mérsékelt emelkedést, amit — bár a meglévő üzletágak igen kedvezően alakult forgalma egyébként is indokolt volna — a m. kir. zálogházaknak a postatakarékpénztárba történt beolvasztása, majd pedig az addig magánkézben volt zálogkölcsonközvetítő üzleteknek postatakarékpénztári irányítás alá jutása, illetve fokozatos átvétele idézett elő. Az intézet létszáma ekkor — a zálogüzletággal együtt — 1466 főnyi volt.

1929-től kezdve egészen a mai napig az intézeti alkalmazottak száma — a forgalom állandó emelkedése ellenére — folytonos csökkenést mutat. A munkaerők számának ez a csökkenése az 50 esztendő postatakarékpénztár utolsó tíz esztendejének legfigyelemreméltóbb jelensége. Amíg ugyanis az intézet személyzetének létszáma korábban a forgalom emelkedésével, illetve csökkenésével párhuzamosan gyarapodott, illetve apadt, addig a forgalom és létszám e természetszerű egyenes aránya az utóbbi évtizedben megszűnt, sőt 1929 óta az üzem erőteljes fejlődése ellenére a munkaerők számában évről évre bizonyos mérsékelt csökkenés jelentkezett. Ezt a csökkentést csak az a rendkívül nagymértékű s fáradhatatlan, a legkisebb kérdéssel is behatóan foglalkozni óhajtó racionalizálási tevékenység tette lehetővé, melyet az intézet vezetősége különösen a legutolsó tíz évben folytatott. Annak szemléltetésére, hogy az állandóan növekvő forgalom és ugyanakkor csökkenő létszám figyelembevételével az egy munkaerőre eső tétel szám a szóbanforgó években hogyan alakult, álljon itt a túloldali táblázat.

Év	Összforgalom	Személyzeti létszám	Az egy munkaőre eső tételszám	I n d e x s z á m o k			Téves könyvelések a csekk-forgalom ezrelékében
				forgalomnál	személyzeti létszámnál	egy munkaőre eső tétel-számnál	
1926	20,520.462	1.404	14.616	100	100	100	0.21
1927	22,945.269	1.436	15.979	111.8	102.3	109.6	0.19
1928	27,253.155	1.466	18.590	132.8	104.4	127.1	0.19
1929	30,004.617	1.441	20.822	146.2	102.6	142.5	0.16
1930	31,807.816	1.420	22.400	155.0	101.1	155.6	0.12
1931	29,743.100	1.413	21.050	144.9	100.6	146.7	0.12
1932	28,035.150	1.395	20.097	136.6	99.4	139.5	0.10
1933	29,587.996	1.385	21.363	144.2	98.6	146.6	0.09
1934	32,024.135	1.376	23.273	156.1	98.0	161.9	0.07
1935	34,531.418	1.376	25.096	168.3	98.0	171.7	0.03

A kimutatás az intézetnél folyó s egyre szaporodó üzemi munkákról s a személyzetnek elismerésreméltó munkateljesítményéről teljes képet mutat. Figyelemreméltóak a kimutatásban a téves könyvelések arányszámát feltüntető adatok is, amelyek szerint a személyzetnek egyre megerőltetőbb szolgálata ellenére is a hibaezrelék egyhatedére csökkent.

A racionalizálásnál elért eredményekre való tekintettel is, a személyzet szakképzettségének és munkakészségének fokozása a vezetőség állandó és különös gondoskodásának tárgyát képezi.

Az intézetnél folyó nehéz és minősítettebb munkába való elméleti bevezetésnek igen hatékony eszköze a postatakarékpénztárnál rendszeresített szaktanfolyam, amelyen az intézet kezdő alkalmazottai saját munkakörüknek gyakorlati és elméleti úton való elsajátításán kívül az intézet összes üzletágaira nézve alapos ismereteket szerezhetnek. A szaktanfolyamot követi a m. kir. postatakarékpénztári szakvizsga, amelynek letétele az intézetnél való véglegesítésnek, illetve kinevezésnek elengedhetetlen előfeltétele.

Az intézet vezetősége ezenkívül az alkalmazottak érdeklődését időről időre az intézetet érintő aktuális kérdéseknek előadások keretében való megvitatásával is ébrentartani igyekszik. Az üzemvitel és kezelés lehető egyszerűsítésének, illetve korszerű tökéletesítésének elérésére pedig oly módon is törekszik, hogy alkalmazottainak ilyirányú figyelemreméltó tervezeteit pályadíjjal jutalmazza.

A személyzet munkakészségének és munkateljesítményének fokozását és a racionalizálási kísérletek sikerét nagy mértékben szolgálja az intézet üzemi részjutalékszabályzata, amely a jutalék összegét a végzett munka mennyiségéhez és minőségéhez igazodó mérvben állapítja meg.

Mi sem természetesebb, mint hogy a postatakarékpénztár vezetősége a munkáját elismerésreméltóan elvégző, kötelességei teljesítésében mindig előjáró személyzetének ezenkívül még különböző intézkedésekkel, illetve intézmények létesítésével mindenkor szívesen sietett segítségére s a személyzet által megalkotott jóléti, kulturális és társadalmi intézményeknek is úgy erkölcsileg, mint anyagiilag készségesen nyújtott támogatást.

Ez intézmények ismertetésének sorát a M. Kir. Postatakarékpénztár Betegségi Biztosító Intézetével kezdjük meg.

A betegségi biztosító intézet a minisztérium által jóváhagyott alapszabályok alapján autonóm hatáskörben működik és részben a tagok, részben a munkaadó postatakarékpénztár járulékaiból tartja fenn magát, mely évenként kb. 128.000 pengőre rúg. Elnöke a m. kir. postatakarékpénztár mindenkori vezérigazgatója. Az intézet célja az, hogy tagjait, valamint azok hozzátartozóit előforduló betegségek, szülések, elhalálozások esetében megfelelő segélyek nyújtásával támogassa, valamint betegeit kórházakban és szanatóriumokban ápoltsassa.

Az intézet tagjainak száma a tényleges szolgálatban és nyugállományban lévőkkel együtt az 1935. év végén 1966, családtagokkal együtt 3859 fő volt. A betegségi biztosító intézet tagjait és azok igényjogosult családtagjait ingyenes orvosi gyógykezelésben részesíti. Minden tagnak van rendes kezelő- és szakorvosa. Az orvosi szolgálat rendje fölött az intézet főorvosa őrködik, aki a Budapesten lakó tagok részére rendeléseket is végez a központi rendelőben.

Az intézetnek 25 szerződöttetett orvosa van Budapesten. A vidéken lakó 421 tag betegellátásáról pedig 116 társintézeti orvos gondoskodik.

Működésének megindulása óta eltelt 9 év alatt a betegségi biztosító intézet a szociális intézkedések egész sorát foganatosította. Ezek közül legfontosabb az orvosi és gyógyszerellátás fokozatos kiépítése és kibővítése volt.

A tagok egészségi állapotának helyreállítása és nagyobb betegségek megelőzése érdekében az intézet bevezette az ellátással egybekötött gyógyfürdők, mint Balatonalmádi, Hévíz, Parád, Balatonfüred, Hajdusoboszló, Harkányfürdő stb., továbbá az orvosok által kijelölt magaslati gyógyhelyek igénybevehetését is.

Az intézet vagyona az 1935. év végén készpénzben, értékpapírokban, berendezésben, ingatlanban összesen 155.000 pengő értéket képvisel.

Az intézet elmúlt 8 évének legfontosabb betegforgalmi adatai a következők:

Betegek száma.

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
A központi rendelőben . .	3859	5179	4438	4513	4684	3984	3909	4332
Budapesten kerületi kezelő- orvosoknál	2760	2800	3697	3331	3522	4316	4042	4705
Szakorvosoknál	1181	1420	1870	2106	2296	2959	2876	2956
Összesen :	7800	9399	10.005	9950	10.502	11.259	10.827	11.993

A betegségi biztosító intézet a postatakarékpénztár alkalmazottainak legjelentősebb és legszélesebb körben működő jóléti intézménye, melynek segítségét és szolgáltatásait az összes tényleges szolgálatban álló és nyugdíjas alkalmazottak, valamint azok családtagjai úgyszólván nap-nap után igénybe veszik.

Amíg a postatakarékpénztári betegségi biztosító intézet a postatakarékpénztár megbetegedett alkalmazottait vette védőszárnyai alá, addig a néhány évvel később létesített M. Kir. Postatakarékpénztári Alkalmazottak Nyugdíjjárulékalapja az egészségükben még meg nem támadott alkalmazottaknak kíván kitűzött céljainak megfelelően segítségére lenni. Magát az alapot a m. kir. kormány hívta életre akkor, amikor az 1930. évi március hó 21-én megtartott minisztertanácson hozott határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a postatakarékpénztár az 1912. évi LXV. t.-c. 30. §-nak rendelkezése alapján befolyó járulék-bevételeiből külön alapot létesítsen.

Az alapnak célja az 1912. évi LXV. t.-c. rendelkezésének megfelelően: a postatakarékpénztári alkalmazottak megélhetését, egészségüknek fenntartását és megővését könnyítő, valamint gyermekeik nevelését szellemi és testi fejlesztését előmozdító intézmények létesítése, fenntartása és fejlesztése.

Az alap feladatainak megvalósíthatása érdekében Balatonalmádi fürdőn — a még 1931. évben megvásárolt 1800 négyszögöl területen — már az 1932. év elején egy, az 1933. év folyamán további három nyaralóépületet emelt. Az épületek részben egyszobás, részben pedig kétszobás, egymástól teljesen elkülönített, külön kerttel rendelkező, villanyvilágítással és vízvezetékekkel ellátott és teljesen berendezett lakásokból állanak. Minden lakáshoz előtér, üvegezett veranda és a szükséges háztartási eszközökkel felszerelt konyha tartozik.

Az összesen mintegy 120.000 pengő összköltséggel megépített és berendezett nyaralótelep négy épületének 12 lakásában 56 férőhely áll a postatakarékpénztári alkalmazottaknak nyaralási és üdülési célokra rendelkezésére. Ezeket a férőhelyeket az intézet alkalmazottai a májustól szeptember végéig terjedő időnyben már az 1932. évtől kezdve nagy előszeretettel vették igénybe és így a postatakarékpénztár számos alkalmazottjának és azok családtagjainak biztosította a kedvező feltételű nyári üdülést.

A nyugdíjjárulékalap az alkalmazottak gyermekeit tanulmányi segélyben is részesíti. Ez a támogatás elsősorban a törekvő és az átlagosnál nagyobb tehetséggel bíró fiatalság további tanulmányainak, az élethivatásra való alapos előkészítésének előmozdítását célozza. Másodsorban a nehéz anyagi viszonyok közt élő szülőknek kíván segítséget nyújtani jó előmenetelű gyermekeik taníttatási költségeinek előteremtésében. Az alap ezévi költségvetésében erre a célra 2000 pengő vétetett fel. A kiírt pályázat alapján beérkezett kérvények elbírálását, illetve a segélyek odaítélését az e célra alakított bizottság végzi.

A M. Kir. Postatakarékpénztári Alkalmazottak Önszegélyezési Akciója 1931-ben kezdte meg működését.

Az önszegélyző akció — a megállapított kezelési szabályzata alapján — eddigi 5 évi működése alatt 1518 alkalmazott részére 37.517 pengő egyszeri, illetve üdülési segélyt, ezenkívül 3602 pengő egyéb segélyt osztott ki.

Az önszegélyezési akció keretében kívánunk megemlékezni a dr. Dencz Ákos miniszteri tanácsos, nyug. postatakarékpénztári h. vezérigazgató, volt országgyűlési képviselő nevét viselő üdülési alapítványról is, amelyet az intézet személyzete akkori h. vezérigazgatójának 50-ik születési évfordulója alkalmából létesített. Az alapítvány mindenkori jövedelme, mint üdülési segély, a postatakarékpénztár egy vagy több alkalmazottja nyári üdülésének lehetővé tételére szolgál.

A T e m e t k e z é s i E g y e s ü l e t az 1918. év végén 848 taggal kezdte meg működését. Az egyesületnek az a célja, hogy tagjaik elhalálozása esetén a hozzátartozók részére olyan temetési segélyt nyújtson, mely „egy jobb polgári temetés átlagos költségét fedezze“.

Az 1926. évtől nemcsak az alkalmazottak, hanem azok felesége és gyermekei is tagjai lehetnek az egyesületnek. A tagok létszáma az 1935. év végén 2173 fő volt.

A belépési díj a pengő értékszámításra való áttéréssel 1 pengőben, a temetkezési hozzájárulási díj 50 fillérben, a temetési segély pedig 800 pengőben állapítatott meg. A tagok létszámának folytonos emelkedése tartaléktőke képzését is szükségessé tette. A tartaléktőke az 1935. év végéig 20.782.57 pengőre emelkedett.

Az egyesület a fennállása óta elhunyt tagok hozzátartozóinak 219 esetben nyújtott azonnali segélyt, mégpedig pengő értékre átszámítva, összesen 131.525 pengőt.

A M. Kir. Postatakarékpénztári Alkalmazottak Takarékos és Előlegezési Egyesület mint Szövetkezet az 1910. évben kezdte meg működését. A szövetkezet célja egyrészt a takarékoság előmozdítása, minthogy tagjaitól gyümölcsöztetés végett üzletrészeket fogad el, másrészt a tagok anyagi támogatása, amennyiben olcsó kamatra kedvező visszafizetési feltételek mellett kölcsönt nyújt.

A tagok száma a megalakuláskor: 538 tag 1029 üzletrésszel, az 1935 december 31-én pedig 938 tag 4041 üzletrésszel.

A befizetett üzletrészek álladéka az első év végén 63.006 P (54.386 korona) volt, 1935. év végén 80.511 pengő. A betétek álladéka az első év végén 95.815 P (82.706 korona), az 1935. év végén 523.345 pengő. A kölcsönök álladéka az első év végén 227.129 P (196.054 korona), az 1935. év végén 616.570 pengő.

A m. kir. postatakarékpénztár tisztviselői sorrendben az államvasutak és posta alkalmazottai után 1903-ban alakították meg a M. Kir. Postatakarékpénztári Tisztviselők Sportegyesületét. Az alakulás alkalmával a taglétszám 150 volt.

Az egyesület fejlődése alakulásától kezdve egész a világháború kitöréséig úgy anyagilag, mint sportbelileg állandóan erős felfelé ívelést mutat. A világ-

háború alatti átmeneti visszaesés után az 1921—1922. években újból megindult, 1924-ben pedig igen erős lendületet vett az egyesület működése.

Nagyszerű versenyeredmények a jelző kövei ennek az egészséges fejlődésnek: 1925—1926-ban bankbajnokságot nyert az egyesület labdarúgó csapata; a vívócsapat 1926-ban megnyerte Magyarország III. osztályú kardvívó bajnokságát, 1927-ben pedig a bankbajnokságot. 1931 óta megszakítás nélkül ötször védte meg elsőségét s megszerezte a Bankliga örökös bajnoki címét; az asztali tenniszhez az 1932—1933—1934-ben elért első helyükkel szintén megszerezték az örökös bankbajnoki címet; a tennisz-szakosztály pedig 1931. évben jutott évi összeredményével az első helyre. Ezt a kiváló teljesítményt az 1935. évben is megismételte.

Az 1924. évben megindult újrászervezés után a labdarúgás, atlétika, vívás, úszás, evezés, tennisz, asztali tennisz, síelés, turisztika, céllövés és tekézés művelésére alakultak szakosztályok. Működik az egyesület társadalmi szakosztálya, továbbá a postatakarékpénztári tisztviselők fotóköre is, amely utóbbinak tagjai — országos viszonylatban is — elsőrendű eredményeket értek el. Az egyesület kebelén belül szervezkedett legutolsó évben az altisztek kulturális és sportköre és folyik az intézeti ének- és zenekarnak megszervezése is.

Igen értékes és nagy jelentőségű az a munka, amelyet az egyesület balatoni osztálya Balatonalmádiban a Balaton propagandája és a sportkultúra fejlesztése érdekében végez. A balatoni osztály a balatoni sportélet gócpontjává tette Almádit. A legnépszerűbb versenyágakban, különösen a tennisz és a vívásban 1929 óta évről-évre nagyszámú hazai és nemzetközi versenyt bonyolít le, a Bankliga és az Országos Szövetségek megbízásából.

A balatonkörnyéki turisztikának a sportegyesület az igazi megalapítója és a legősibb magyar sport, a lovaglás kultiválásának lehetőségét is a Balaton mellett a Magyar Gazdák Országos Lovasegyesületének támogatásával az egyesület teremtetten meg.

A turisztika kultiválása a Horthy Miklós kilátótorony megépítésében jutott leghatározottabban kifejezésre. Az Alsóörs határában Balatonalmádi mellett fekvő Cserhegyen épült kilátótorony gondolata a sportegyesület védnökétől: a postatakarékpénztár vezérigazgatójától eredt, az ő ügyszeretete, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete, a Bankliga és a zalamegyei Alsóörs község nemesi közbirtokosságának támogatása voltak azok a tényezők, amelyek a magyar turisztikát ezzel az érdekes és maradandó építménnyel gazdagabbá tették.

STATISZTIKAI ÖSSZEHAISONLÍTÓ TÁBLÁZATOK

A pénzösszegekre vonatkozó adatokat csupán az összehasonlítás lehetővé tétele érdekében visszamenőleg is pengőértékben adjuk.

A pengőértékre való átszámítás a 11.500/926. M. E. sz. rendeletben megállapított aranykoronaérték alapulvételével történt.

Az évi forgalomnál (betét, visszafizetés, jóváírás, megterhelés, elzálogosítás, kiváltás, árverés, vásárlás, eladás) mindenkor az aranykorona évi átlagos értékét vettük alapul.

Az évvégi álladékoknál a vonatkozó évvégei (naptári évnél decemberi, költségvetési évnél júniusi) értéket számítottuk.

A pengőértékre való átszámításnál 1 pengőt 0.863.157 aranykoronával vetjük egyenlőnek.

1. Takarékforgalom. — Service d'Épargne.

Év An	Betevők száma Nombre des déposants	B E T É T E K VERSEMENTS		VISSZAFIZETÉSEK REMBOURSE- MENTS		A betétek álladéka az év végén Avoirs à la fin de l'an	A betétálladék gyarapodása illetve (—), csökkenése Augmentation resp. diminution (—) des avoirs	A gyarapodás, illetve a (—) csökkenés keletkezett Provenance de l'augmentation, resp. de la diminution (—)	
		tételszáma	összege P-ben	tételszáma	összege P-ben	P	P	a betétekből	a kamatok
		Nombre	Montant en Pengő	Nombre	Montant en Pengő			des avoirs	de la capitali- sation des intérêts
1886	85.517	472.028	6,203.032	67.036	2,913.794	3,289.238	3,289.238	3,239.410	49.828
1887	110.939	438.114	7,056.192	106.855	5,383.838	4,961.592	1,672.354	1,554.844	117.510
1888	129.887	431.108	8,330.558	118.654	6,508.119	6,784.031	1,822.439	1,657.214	165.225
1889	150.810	455.534	9,896.381	136.937	8,016.215	8,664.197	1,880.166	1,654.817	225.349
1890	168.706	473.748	12,071.922	153.434	9,634.666	11,101.454	2,437.257	2,149.139	288.118
1891	188.660	491.407	17,230.813	170.340	14,504.145	13,828.122	2,726.668	2,365.594	361.074
1892	211.330	526.532	17,567.441	192.832	14,207.186	17,188.378	3,360.256	2,917.689	442.567
1893	234.131	564.259	19,929.627	214.480	16,638.441	20,479.564	3,291.186	2,737.472	553.714
1894	257.303	617.395	22,010.430	244.191	18,781.779	23,708.215	3,228.651	2,583.393	645.258
1895	276.565	636.654	22,751.126	267.661	21,300.114	25,159.227	1,451.012	860.243	590.769
1896	295.597	675.239	24,161.540	291.135	22,208.308	27,112.459	1,953.232	1,317.052	636.180
1897	314.371	690.208	24,660.870	312.161	23,538.942	28,234.387	1,121.928	446.787	675.141
1898	337.936	730.929	27,672.303	331.395	25,266.630	30,640.061	2,405.674	1,684.809	720.865
1899	364.775	798.626	30,667.800	360.935	27,158.867	34,148.993	3,508.932	2,696.791	812.141
1900	389.083	820.955	33,068.846	382.872	29,364.226	37,853.613	3,704.620	2,814.523	890.097
1901	416.328	855.737	36,991.849	402.271	31,587.964	43,257.498	5,403.885	4,400.583	1,003.302
1902	446.695	892.106	43,420.912	432.964	36,160.134	50,518.276	7,260.778	6,072.561	1,188.217
1903	484.834	968.864	52,189.991	457.906	41,566.313	61,141.955	10,623.679	9,215.261	1,408.418
1904	525.818	1,042.130	59,306.286	515.950	49,350.269	71,097.972	9,956.017	8,267.775	1,688.242
1905	563.973	1,076.688	63,793.111	542.519	55,132.169	79,758.914	8,660.942	6,778.311	1,882.631
1906	607.456	1,178.691	73,753.767	571.175	62,406.097	91,106.584	11,347.670	9,205.662	2,142.008
1907	648.652	1,244.860	83,425.072	612.897	71,551.913	102,979.744	11,873.160	9,452.910	2,420.250
1908	684.299	1,211.046	78,706.250	629.227	74,370.140	107,315.854	4,336.110	1,721.829	2,614.281
1909	727.146	1,293.169	83,555.386	643.938	76,692.447	114,178.792	6,862.938	4,097.051	2,765.887
1910	775.970	1,414.423	91,557.933	673.753	80,785.346	124,951.380	10,772.588	7,755.014	3,017.574
1911	823.251	1,444.466	98,346.801	712.997	88,303.825	134,994.356	10,042.976	6,781.788	3,261.188
1912	836.143	1,364.399	97,577.576	763.422	107,108.795	125,463.136	— 9,531.220	— 12,720.947	3,189.727
1913	873.780	1,308.582	93,235.039	698.458	88,277.928	130,420.247	4,957.111	1,729.814	3,227.297
1914	876.882	1,052.488	77,666.269	698.485	95,750.493	101,206.307	— 29,213.940	— 30,983.185	1,769.245
1915	939.583	825.038	90,559.247	402.550	53,211.870	110,497.205	9,290.898	6,713.893	2,577.005
1916	1,023.028	1,058.384	125,679.463	464.506	78,807.715	122,634.607	12,137.402	9,147.164	2,990.238
1917	1,103.880	1,121.413	108,089.345	450.489	57,085.516	164,387.711	41,753.104	38,400.671	3,352.433
1918	1,163.388	1,131.977	142,116.557	393.566	78,360.229	149,046.610	— 15,341.101	— 20,086.831	4,745.730
1919	1,206.865	423.520	61,236.618	220.764	24,216.527	33,297.544	115,749.066	118,848.836	3,099.770
1920	1,233.290	375.740	17,467.026	223.132	8,330.993	14,399.662	— 18,897.882	— 19,651.358	753.476
1921	1,260.616	375.917	10,520.135	190.210	5,521.262	12,818.679	— 1,580.983	— 2,449.177	868.194
1922	1,254.622	393.060	3,790.795	150.457	2,867.099	4,344.285	— 8,474.394	— 8,719.267	244.873
1923	1,241.516	215.647	557.754	72.592	360.160	406.486	— 3,937.799	— 3,962.039	24.240
1924	1,240.312	91.163	965.997	20.877	267.928	766.232	359.746	354.287	5.459
1925	1,244.506	108.840	24,824.769	21.282	17,258.438	8,332.563	7,566.331	7,437.192	129.139
1926	1,261.936	194.584	32,632.558	57.185	26,699.371	15,714.729	7,382.166	7,071.773	310.393
1927	1,298.435	382.944	56,079.371	113.122	45,112.981	26,681.119	10,966.390	10,110.026	856.364
1928	1,342.246	609.934	65,125.647	220.283	50,745.005	41,061.761	14,380.642	12,988.365	1,392.277
1929	1,386.696	796.119	75,889.220	275.987	61,426.736	55,524.245	14,462.484	12,354.977	2,107.507
1930	252.066*	721.051	102,330.635	362.124	84,998.751	74,992.702	19,468.457	14,284.251	5,184.206
1931	249.607	494.305	79,625.802	581.194	97,797.549	56,820.955	— 18,171.747	— 20,773.105	2,601.358
1932	274.708	424.982	71,200.432	307.132	64,073.134	63,948.253	7,127.298	4,437.467	2,689.831
1933	304.643	591.221	84,998.473	358.729	70,674.423	78,272.303	14,324.050	11,735.618	2,588.432
1934	349.457	820.889	88,327.731	465.733	73,653.563	92,946.471	14,674.168	11,898.227	2,775.941
1935	399.365	949.354	108,794.225	589.586	96,991.096	104,749.594	11,803.123	8,667.123	3,136.000

*1,187.940 egy pengőn aluli világháború előtti számla egy gyűjtőszámlára került. — Les avoirs de moins de P 1.— de 1,187.940 comptes d'épargne d'avant-guerre ont été placés sur un compte collectif.

2. Átlagszámok a takarékforgalomban.

Chiffres moyens dans le Service d'Épargne

Év An	Egy posta- hivatali <i>Après des bureaux de poste inter- médiaires</i>	Egy főpénz- tári <i>Après de la Caisse Principale</i>	Egy posta- hivatali <i>Après des bureaux de poste inter- médiaires</i>	Egy főpénz- tári <i>Après de la Caisse Principale</i>	Egy betét <i>1 ver- sement</i>	Egy vissza- fizetés <i>1 rem- bour- sement</i>	1000 lakosra hány betevő esik <i>Combien de dépôts d'épargne reviennent à 1000 citoyens ?</i>	Egy betétkönyvre esik átlagban <i>Mouvement moyen par livret d'épargne</i>				
	betét <i>1 versement</i>		visszafizetés <i>1 remboursement</i>					betét <i>versements</i>		visszafizetés <i>remboursements</i>		követelés pengőben
	átlagos összege pengőben <i>montant moyen en Pengő</i>							tétel <i>nombre</i>	P	tétel <i>nombre</i>	P	avoir en Pengő
1886	12'65	201'92	43'23	107'67	13'35	43'47	5'—	4'78	72'54	0'78	34'07	38'46
1887	15'65	203'26	49'42	75'54	16'11	50'38	6'5	3'95	63'60	0'96	48'53	44'72
1888	18'91	218'54	53'77	76'90	19'32	54'85	7'8	3'32	64'14	0'91	50'11	52'23
1889	21'41	181'12	57'33	77'54	21'72	58'54	9'1	3'02	65'62	0'65	53'15	57'45
1890	25'06	193'34	62'25	68'51	25'48	62'79	9'6	2'81	71'56	0'91	57'11	65'80
1891	29'22	196'72	86'65	72'39	35'08	85'15	10'8	2'60	91'33	0'90	76'88	73'30
1892	32'70	131'57	72'80	80'44	33'36	73'68	11'9	2'49	83'12	0'91	67'22	81'33
1893	34'70	98'80	76'42	86'35	35'31	77'58	13'4	2'62	85'12	0'92	71'06	87'47
1894	35'06	93'14	75'24	88'83	35'65	76'91	15'—	2'40	85'54	0'95	72'99	92'14
1895	34'70	138'62	72'33	125'30	35'73	79'58	16'—	2'30	82'26	0'97	77'02	90'97
1896	35'43	133'50	70'45	109'36	35'78	76'28	17'—	2'28	81'74	0'98	75'13	91'72
1897	35'18	95'99	68'96	114'23	35'72	76'09	17'4	2'20	78'45	0'99	74'88	89'81
1898	37'06	154'52	68'44	126'14	37'85	76'24	18'3	2'16	81'89	0'98	74'77	90'66
1899	37'75	139'62	68'39	119'13	38'40	75'25	19'7	2'19	84'07	0'99	74'45	93'62
1900	39'51	155'87	69'45	122'63	40'27	76'69	20'5	2'11	84'99	0'98	75'47	97'29
1901	42'62	117'60	71'40	125'94	43'22	78'52	21'6	2'06	88'85	0'97	75'87	103'90
1902	48'05	131'79	75'50	137'—	48'67	83'18	22'9	2'—	97'20	0'97	80'95	113'09
1903	52'98	153'68	82'44	144'85	53'86	90'77	24'4	2'—	107'65	0'94	85'73	126'11
1904	55'84	181'19	86'76	147'69	56'91	95'65	26'3	1'98	112'79	0'98	93'85	135'21
1905	57'81	245'74	91'88	162'02	59'25	101'62	27'8	1'90	113'11	0'96	97'76	141'42
1906	61'30	238'96	100'26	165'44	62'57	109'25	29'6	1'94	121'41	0'94	102'73	149'98
1907	65'42	288'41	106'15	183'99	67'02	116'74	31'3	1'92	128'61	0'94	110'31	158'76
1908	63'54	277'58	130'60	176'12	64'99	118'19	32'6	1'77	115'02	0'92	108'68	156'82
1909	63'18	249'11	107'30	190'75	64'61	119'10	35'1	1'78	114'91	0'89	105'47	157'02
1910	62'91	299'79	106'02	203'58	64'73	119'90	37'1	1'82	117'99	0'87	104'11	161'03
1911	66'51	293'94	108'45	214'50	68'08	123'85	39'1	1'75	119'46	0'87	107'26	163'98
1912	69'15	266'90	121'34	245'08	69'60	140'30	39'4	1'63	116'70	0'91	128'10	150'05
1913	69'30	193'71	111'84	207'95	71'25	126'39	41'—	1'50	106'70	0'80	101'03	149'26
1914	71'19	193'83	122'57	216'13	73'79	137'22	41'1	1'20	88'57	0'79	109'19	115'41
1915	104'19	318'60	117'20	201'80	109'76	132'18	42'8	0'87	96'38	0'42	56'63	117'60
1916	96'98	583'41	97'02	239'67	118'74	169'65	46'3	1'03	122'85	0'45	77'03	119'87
1917	89'64	279'29	109'37	210'95	96'38	126'74	49'8	1'01	97'91	0'40	51'71	148'91
1918	120'60	167'01	176'29	285'24	125'54	199'10	54'9	0'97	122'15	0'33	67'35	128'11
1919	107'35	680'70	48'19	177'13	144'58	109'69	56'5	0'35	50'74	0'18	20'06	27'59
1920	27'98	240'34	31'60	44'02	46'48	37'33	58'5	0'30	14'16	0'18	6'75	11'67
1921	17'63	148'72	25'38	33'33	27'98	29'02	157'9	0'29	8'34	0'15	4'37	10'16
1922	7'78	32'33	17'03	21'76	9'64	19'05	155'4	0'31	3'02	0'11	2'28	3'46
1923	2'01	11'44	2'68	11'73	2'58	4'96	155'3	0'17	0'44	0'05	0'29	0'32
1924	9'16	24'64	4'79	27'95	10'59	12'83	155'1	0'07	0'77	0'01	0'21	0'61
1925	35'61	2.175'64	54'73	1.277'71	137'27	810'94	155'4	0'08	19'94	0'01	13'86	6'69
1926	70'90	1.532'48	76'96	1.034'10	167'70	466'89	157'5	0'15	25'85	0'04	21'15	12'45
1927	63'23	1.902'17	79'98	908'64	146'50	398'79	161'4	0'29	43'18	0'08	34'74	20'54
1928	54'81	1.884'60	77'31	721'40	106'77	230'36	166'5	0'45	48'51	0'16	37'80	30'59
1929	49'54	2.140'98	76'38	710'16	95'32	222'57	172'0	0'57	54'72	0'19	44'29	40'04
1930	66'60	2.778'73	70'95	837'38	141'91	234'72	290*	2'86	405'96	1'43	337'20	297'51
1931	84'15	1.863'46	86'75	477'95	161'08	168'27	28'6	1'98	319'00	2'33	391'80	227'64
1932	80'34	1.490'32	133'88	394'96	167'54	208'62	31'4	1'55	259'18	1'12	233'24	232'78
1933	73'09	1.312'20	73'43	325'28	143'77	197'01	34'5	1'94	279'01	1'18	231'99	256'93
1934	72'32	663'51	77'55	313'02	107'60	205'32	39'3	2'35	252'75	1'33	210'76	265'97
1935	71'81	840'77	66'64	262'28	114'60	164'51	43'4	2'38	272'42	1'48	242'87	262'30

* 1,187.940 egy pengőn aluli világháború előtti számla egy gyűjtőszámlára került. — *Les avoirs de moins de P 1.— de 1,187.940 comptes d'épargne d'avant-guerre ont été placés sur un compte collectif.*

3. Csekkforgalom. — Service de Chèques.

Év An	A számlalajdonosok száma Nombre des titulaires	JÓVÁÍRÁSOK Inscriptions au crédit		MEGTERHELÉSEK Inscriptions au débit		A számla- követelések álladéka az év végén P-ben Avoir des comptes à la fin de l'an en Pengő	AZ ÖSSZES ÁTUTALÁSOK *) Mouvement total des virements		Az átutalások az összforga- lom hány %-át teszik Pourcentage des virements au mouvement global en %	
		tételszáma nombre	összege P-ben montant en Pengő	tételszáma nombre	összege P-ben montant en Pengő		száma nombre	összege P-ben montant en Pengő	a tételszámmal nombre	az összeggel montant
1890	910	373.964	146.084.306	51.732	141.698.575	4.385.730	18.434	52.483.279	4'33	18'24
1891	1.417	779.653	316.946.077	131.423	313.634.141	7.697.667	47.179	134.932.799	5'18	21'40
1892	1.938	1.118.722	457.181.033	179.830	453.512.459	11.366.210	76.748	236.009.455	5'91	25'92
1893	2.568	1.459.091	573.310.499	223.100	571.718.556	12.958.153	109.433	327.190.375	6'51	28'57
1894	3.181	1.801.818	652.600.570	247.211	649.811.096	15.747.628	139.423	378.871.243	6'80	29'09
1895	3.767	2.138.872	755.887.804	289.346	754.794.442	16.840.990	168.518	453.754.282	6'94	30'04
1896	4.517	2.498.108	878.685.287	333.908	873.674.260	21.852.017	223.345	552.222.513	7'89	31'51
1897	5.244	2.920.452	1.060.708.030	400.037	1.057.791.691	24.768.356	281.115	711.555.389	8'47	33'59
1898	6.001	3.415.876	1.227.536.241	463.310	1.225.164.577	27.140.020	319.683	926.179.028	8'25	37'76
1899	6.643	4.081.657	1.320.808.792	523.001	1.318.651.424	29.297.387	380.622	1.018.288.614	8'27	38'58
1900	7.222	4.379.586	1.485.262.320	602.302	1.475.688.408	38.871.299	447.219	1.198.512.168	8'98	40'48
1901	7.920	4.852.001	1.670.404.722	711.892	1.666.862.376	42.413.645	534.256	1.321.621.206	9'60	39'60
1902	8.769	5.448.863	1.863.643.423	851.554	1.856.902.631	49.154.437	621.052	1.558.581.816	9'86	41'89
1903	10.312	6.351.466	2.133.377.039	1.025.377	2.126.701.148	55.830.328	712.732	1.857.181.438	10'66	43'60
1904	12.262	7.244.053	2.453.337.211	1.195.971	2.447.910.554	61.256.986	845.803	2.153.467.757	10'02	43'94
1905	13.581	8.349.603	2.709.168.173	1.413.150	2.696.055.359	74.369.801	995.415	2.422.484.090	10'20	44'82
1906	14.928	9.345.573	3.094.793.973	1.624.590	3.088.886.340	80.277.434	1.151.526	2.820.119.404	10'50	45'61
1907	16.291	9.999.013	3.500.818.378	1.813.175	3.505.481.532	75.614.280	1.294.908	3.227.713.146	10'96	46'07
1908	17.491	10.541.634	3.691.364.351	1.871.696	3.683.890.778	83.087.854	1.412.255	3.434.806.037	11'38	46'58
1909	18.906	11.585.344	4.017.932.703	2.128.482	4.004.604.947	96.415.610	1.602.143	3.709.049.186	11'68	46'23
1910	20.716	12.967.699	4.410.825.677	2.465.057	4.392.666.637	114.574.650	1.829.372	4.043.745.029	11'85	45'93
1911	22.603	14.313.046	5.194.377.537	2.776.277	5.161.947.050	147.005.137	2.160.632	4.832.842.822	12'64	46'67
1912	24.104	15.065.634	5.606.982.763	3.078.758	5.628.273.843	125.714.057	2.426.800	5.298.472.924	12'37	47'16
1913	25.630	15.587.870	5.757.005.410	3.419.425	5.749.818.381	132.901.087	2.522.580	5.534.661.834	13'87	48'10
1914	26.434	14.275.206	7.062.373.070	3.492.760	6.911.842.899	274.353.758	2.386.238	6.988.505.406	13'43	50'01
1915	27.081	11.848.026	10.231.857.681	3.938.560	10.088.558.904	336.302.202	2.082.251	10.721.051.790	13'19	52'76
1916	28.576	11.650.964	10.463.350.144	4.405.068	10.358.875.258	341.073.602	2.135.624	14.478.098.002	13'30	69'53
1917	30.682	10.770.582	8.757.355.088	4.672.569	8.704.635.596	363.820.406	2.032.989	11.658.415.922	13'16	66'76
1918	32.982	9.828.027	10.074.832.611	5.020.182	9.881.157.072	366.508.101	1.976.858	13.805.090.033	13'31	69'18
1919	34.992	2.122.103	1.837.940.344	1.382.127	1.778.732.302	70.167.627	583.984	2.637.180.733	16'66	72'72
1920	36.548	3.164.448	742.227.129	2.010.886	726.743.346	28.306.371	675.580	873.197.768	16'05	59'44
1921	40.475	5.064.427	1.014.358.157	2.807.509	995.846.963	30.790.999	1.247.074	1.236.181.657	15'84	61'50
1922	44.411	5.423.918	838.285.550	3.420.492	812.998.903	24.821.098	1.367.925	922.870.289	15'47	55'89
1923	48.066	6.941.546	721.036.304	3.435.342	684.173.338	21.564.396	1.509.265	736.594.263	14'54	52'42
1924	51.455	8.517.704	2.504.652.502	3.067.949	2.369.746.248	126.288.178	1.312.456	2.812.739.049	11'34	57'70
1925	53.771	9.903.876	4.418.870.004	4.560.096	4.410.903.390	134.254.832	1.708.535	5.690.307.921	11'81	64'44
1926	54.869	12.366.809	6.204.278.607	5.599.386	6.170.998.596	190.880.894	2.204.844	8.220.988.740	12'27	66'43
1927	45.547	14.585.506	7.200.027.025	4.919.239	7.184.757.867	206.150.052	2.572.548	9.452.524.081	13'18	65'71
1928	42.936	17.257.520	8.376.619.533	5.357.824	8.370.782.293	211.987.292	2.976.529	11.347.050.685	13'16	67'75
1929	43.854	19.247.382	7.532.953.403	5.516.854	7.592.444.027	152.496.668	3.168.003	9.933.180.528	12'80	65'67
1930	35.200	20.468.236	7.392.278.761	5.673.236	7.425.671.470	119.103.959	3.293.757	10.080.452.479	12'58	68'03
1931	35.249	18.878.543	7.694.849.092	5.517.545	7.677.522.308	136.430.744	3.289.504	11.319.071.657	13'48	73'63
1932	34.409	17.385.925	5.618.134.173	5.247.280	5.607.345.630	147.219.287	2.863.003	7.958.832.846	12'65	70'90
1933	34.291	18.521.511	5.622.042.768	5.703.803	5.657.844.240	111.417.815	3.036.036	8.125.680.899	12'53	72'04
1934	34.720	20.533.223	6.452.060.949	5.348.731	6.438.640.777	124.837.987	3.093.667	9.268.665.483	11'95	71'90
1935	35.117	21.703.217	7.236.707.096	5.751.443	7.225.998.880	135.546.203	3.308.642	10.359.683.919	12'05	71'63

*) Ezekben az átutalásokban befoglaltatnak a készpénznélkül teljesített összes (kliring, giro, leszámoló egyleti, gyors utalványi) átutalások.

Sous la dénomination „Virements“ sont compris tous les paiements réglés sans emploi de signes monétaires (clearing giro, par voie de l'Office de Compensation, virements urgents)

4. Átlagszámok a csekkforgalomban.

Chiffres moyens dans le Service de Chèques.

Év An	Egy postahivatali Bureaux de poste in- termédiaires		Egy főpénztári Caisse principale		Egy postahivatali Bureaux de poste in- termédiaires		Egy főpénztári Caisse principale		Egy jóváírás I inscription au crédit	Egy megterhelés I inscription au débit	Egy átváltás I virement	Egy csekkszámlára esik átlagban Mouvement moyen par compte de chèque						A csekktörke forgalmi sebessége (1 P-re eső évi forgalom) Vitesse de circulation des fonds, placés sur comptes de chèques (Circulation de P pendant une année)
	befizetés 1 versement		kifizetés 1 remboursement									jóváírás inscription au crédit		megterhelés inscription au débit		követelés P-ben avoir en Pengő		
	átlagos összege pengőben — montant moyen en Pengő											tétel nombre	P	tétel nombre	P			
1890	390'09	1612'93	1370'35	5.078'29	390'63	3739'08	2847'09	410'94	160.532	56'84	155.712	4.819'48	88'33					
1891	371'67	3333'59	1003'39	5.595'97	406'52	2386'44	2860'01	550'21	223.674	92'74	221.337	5.432'36	167'71					
1892	359'63	7915'60	1019'19	5.500'26	408'66	2521'89	3075'12	577'25	235.904	92'79	234.010	5.864'91	221'41					
1893	343'28	4366'89	1056'63	5.507'55	392'92	2562'61	2989'86	568'18	223.251	86'87	222.631	5.046'—	333'37					
1894	318'67	2264'73	1146'25	5.192'23	343'14	2628'56	2717'42	566'43	205.155	77'71	204.278	4.950'52	413'86					
1895	305'73	1145'20	1168'49	5.016'92	353'40	2608'62	2692'61	567'79	200.660	76'87	200.370	4.470'66	543'10					
1896	296'36	2158'49	1167'28	5.132'68	351'74	2616'51	2472'50	553'04	194.528	73'92	193.419	4.837'72	585'36					
1897	288'09	4581'62	1192'77	5.235'56	363'19	2644'23	2531'18	556'91	202.270	76'28	201.714	4.723'18	703'04					
1898	277'94	4524'13	1170'15	5.197'85	359'36	2644'37	2897'17	569'21	204.555	77'20	204.160	4.522'58	857'65					
1899	247'79	2551'11	1059'49	5.299'53	323'59	2521'31	2675'32	614'42	198.827	78'72	198.502	4.410'26	1.044'14					
1900	239'38	9355'45	1000'15	5.331'96	339'13	2450'08	2679'92	606'42	205.658	83'39	204.332	5.382'34	925'65					
1901	239'48	9872'51	931'37	5.578'61	344'27	2341'45	2119'99	612'62	210.909	89'88	210.462	5.355'25	1.039'—					
1902	237'57	9632'60	832'87	5.120'41	342'02	2180'60	1865'51	621'37	212.526	97'10	211.757	5.605'47	1.124'07					
1903	229'98	6402'44	735'55	4.862'18	335'88	2074'06	2605'72	615'92	206.882	99'43	206.235	5.414'11	1.362'54					
1904	229'79	6119'75	682'86	4.844'95	338'66	2046'79	2546'06	590'77	200.076	97'53	199.633	4.995'67	1.689'35					
1905	219'19	4585'48	582'32	4.817'23	324'46	1907'83	2433'64	614'80	199.482	104'05	198.516	5.476'01	1.782'82					
1906	212'85	4615'34	583'40	4.644'83	331'15	1901'33	2449'02	626'04	207.314	109'16	206.918	5.377'64	2.039'82					
1907	231'07	5211'95	570'65	4.516'47	350'11	1933'33	2492'61	613'77	214.892	111'29	215.179	4.641'47	2.545'18					
1908	218'36	8254'04	550'45	4.453'12	350'17	1968'20	2432'14	602'68	211.043	107'—	210.616	4.750'32	2.613'33					
1909	219'62	7444'57	506'41	4.683'96	346'81	1881'43	2315'05	612'78	212.521	112'58	211.816	5.099'73	2.688'98					
1910	223'38	6524'52	462'92	5.391'98	340'13	1781'97	2210'45	625'97	212.918	118'99	212.042	5.530'73	2.790'22					
1911	236'69	7543'18	494'57	5.796'57	362'91	1859'30	2236'77	633'23	229.909	122'82	228.374	6.503'78	2.627'50					
1912	239'27	7233'51	500'30	5.438'58	372'17	1828'09	2183'31	625'02	232.616	127'72	233.500	5.215'48	3.479'26					
1913	229'04	8001'98	440'26	5.063'75	369'32	1681'51	2194'04	608'18	224.619	133'41	224.339	5.185'37	3.665'82					
1914	244'17	7990'21	487'95	7.626'30	494'73	1978'91	2928'67	540'03	267.170	132'13	261.475	10.378'82	1.712'07					
1915	342'95	5549'63	503'10	10.319'24	863'59	2561'48	5148'78	437'50	377.824	145'44	372.532	12.418'38	1.271'26					
1916	335'51	3427'38	361'90	11.254'39	898'07	2351'58	6779'33	407'72	366.157	154'15	362.502	11.935'66	1.345'28					
1917	355'44	3656'45	303'93	10.222'25	813'08	1862'92	5734'62	351'04	285.423	152'19	283.704	11.857'78	1.302'45					
1918	471'74	3474'70	359'51	10.024'68	1025'11	1968'29	6983'35	297'98	305.464	152'21	299.592	11.112'36	1.336'23					
1919	146'75	3943'56	128'47	6.589'99	866'09	1286'95	4515'84	60'65	52.524	39'50	50.832	2.005'24	1.747'74					
1920	79'42	5345'23	29'60	1.202'90	234'55	361'40	1292'90	86'58	20.308	55'02	19.884	774'49	6.686'47					
1921	78'91	2704'13	28'43	1.173'35	200'29	354'71	991'27	125'12	25.061	69'36	24.604	760'74	10.357'81					
1922	67'84	1709'53	10'12	823'30	154'55	237'68	674'65	122'13	18.875	77'02	18.306	558'89	15.850'19					
1923	53'75	1096'46	19'13	627'36	103'87	199'16	488'05	144'42	15.000	71'47	14.234	448'64	23.162'69					
1924	112'56	1158'89	125'65	1.174'39	294'05	772'42	2143'11	165'54	48.676	59'62	46.054	2.454'34	4.721'12					
1925	150'84	664'69	181'78	2.521'50	446'18	967'28	3330'52	184'19	82.179	84'81	82.031	2.496'78	5.794'86					
1926	164'68	1033'13	368'89	3.211'40	501'69	1102'08	3728'60	225'39	113.074	102'05	112.467	3.478'84	5.165'66					
1927	168'93	2344'47	303'25	3.544'97	493'64	1460'54	3674'38	320'23	158.079	108'—	157.743	4.526'04	4.309'48					
1928	162'35	2434'51	331'96	3.517'03	485'39	1562'35	3812'18	401'94	195.095	124'79	194.959	4.937'28	4.580'78					
1929	142'61	2141'69	338'71	2.878'14	391'38	1376'23	3134'88	438'90	171.773	125'80	173.130	3.477'37	7.122'29					
1930	126'21	1702'51	312'55	2.258'37	361'16	1308'90	3060'47	581'48	210.007	161'17	210.956	3.383'63	7.727'30					
1931	118'43	723'68	321'34	1.854'35	407'59	1391'47	3440'96	535'57	218.299	156'53	217.808	3.870'48	6.303'89					
1932	110'11	637'80	245'74	1.344'57	323'14	1068'61	2779'30	505'27	163.275	152'49	162.961	4.278'51	5.289'36					
1933	97'20	543'15	189'84	1.450'19	303'54	991'94	2676'41	540'12	163.950	166'33	164.995	3.249'18	7.456'23					
1934	89'78	417'62	203'05	2.732'65	314'22	1203'76	2996'01	591'39	185.831	154'05	185.445	3.595'56	7.197'42					
1935	90'21	381'01	195'78	3.666'05	333'44	1256'38	3130'10	618'03	206.074	163'78	205.769	3.859'65	7.112'88					

5. A takarékbetevők, illetve csekkszámlatulajdonosok megoszlása hivatáskör (foglalkozás) szerint. — Répartition des dépôts d'épargne, resp. des comptes de chèques par profession des titulaires.

A) Takarékbetevők. — Déposants d'épargne

A hivatáskör (foglalkozás) megnevezése — Profession	1886	1896	1906	1916	1926	1935
	é v b e n — A n					
	az összes betevők százaléka — Pourcentage					
Állami és önkormányzati intézmények — Etablissements d'Etat et institutions autonomes	—	—	—	—	0'14	0'44
Köz- és magántisztviselők — Fonctionnaires d'Etat et employés privés	9'58	10'82	6'82	4'81	3'64	4'02
Egyéb értelmiség — Diverses professions intellectuelles	4'77	3'92	1'69	1'79	8'32	7'26
Földbirtokos — Propriétaires fonciers	0'95	1'40	0'17	0'05	0'25	0'18
Földművelési alkalmazottak — Employés agricoles	1'59	3'49	6'51	3'71	7'48	9'45
Gyáriparosok — Industriels	0'08	0'08	0'02	0'03	0'07	0'06
Gyáripari alkalmazottak — Employés industriels	0'82	1'17	2'23	4'16	9'90	12'03
Kézműiparosok — Artisans	4'81	9'25	1'13	1'51	3'29	2'07
Kézműipari alkalmazottak — Employés d'artisans	5'03	9'99	18'52	15'76	10'29	9'65
Kereskedők — Commerçants	4'33	2'32	0'62	0'82	2'42	1'62
Kereskedelmi alkalmazottak — Employés commerciaux	2'77	3'04	3'76	4'50	6'53	5'72
Szerzeményből élők — Rentiers	1'13	2'23	2'80	4'46	4'60	1'83
Házi cseléd — Domestiques	2'13	4'57	9'04	8'24	7'76	11'56
Napszámosok — Journaliers	1'03	2'61	4'29	5'45	5'48	6'02
Egyéb foglalkozásúak — Autres professions	21'73	16'48	12'88	10'35	5'90	5'42
Tanulók — Etudiants	22'23	17'35	2'10	3'05	15'86	16'72
Gyermekek — Enfants	16'69	9'25	26'17	29'31	3'76	2'57
Jogi személyek — Personnes civiles	0'33	2'03	1'25	2'00	4'31	3'38

B) Csekkszámlatulajdonosok. — Titulaires de comptes de chèques.

A hivatáskör (foglalkozás) megnevezése — Profession	1890	1900	1910	1920	1930	1935
	é v b e n — A n					
	az összes számlatulajdonosok százaléka — Pourcentage					
Állami és önkormányzati intézmények — Etablissements d'Etat et institutions autonomes	—	3'87	9'94	6'17	16'33	18'74
Egyletek, egyesületek — Associations et unions	0'77	1'85	3'02	4'08	5'58	6'35
Szellemi foglalkozást űzők — Professions intellectuelles	1'42	2'23	3'39	13'10	12'16	12'31
Földbirtokosok, földbérlők — Propriétaires fonciers et fermiers	1'66	1'91	1'94	1'85	1'75	1'63
Gyárak — Usines	23'06	22'36	14'85	12'44	7'79	7'12
Faipari és építési vállalatok — Industries en bois et du bâtiment	0'55	1'09	1'63	1'81	2'20	1'74
Iparosok — Artisans	—	5'17	8'39	9'72	10'30	10'57
Bányák — Mines	0'55	0'37	0'23	0'28	0'35	0'30
Vendéglősök, kávézók — Restaurants et cafés	—	0'09	0'59	0'68	0'25	0'24
Irodalmi- könyvnyomdai- és lapvállalatok — Entreprises littéraires et imprimeries	0'88	1'29	2'28	2'80	4'05	4'00
Kereskedők — Commerçants	53'74	33'63	36'04	30'78	21'93	22'72
Közlekedési vállalatok — Entreprises de transport	0'33	0'44	0'36	0'69	0'17	0'14
Ügynökök — Agents	1'87	2'13	2'62	3'36	3'04	3'03
Betegsegélyző pénztárak — Institutions d'assurance contre maladie	—	3'88	1'39	0'38	0'24	0'27
Banküzletek és takarékpénztárak — Banques et caisses d'épargne	6'92	7'57	7'26	6'38	4'08	2'97
Biztosító társulatok és ügynökségek — Compagnies et agences d'assurance	8'14	3'25	2'30	2'20	1'46	1'19
Szövetkezetek — Sociétés coopératives	0'11	1'58	2'22	1'25	1'10	1'02
Egyebek — Divers	—	7'29	1'55	2'03	7'22	5'66

6. Értékpapírforgalom. — *Service de valeurs.*

Év An	Saját tulajdont képező értékpapírok Propres Titres			Ügyfelek részére*) — Pour les clients*)			
	álladéka — portefeuille		évi szelvény- kamat jövedelme P produit annuel des coupons P	kiállított és fenn- álló járadékkönyvek, ill. letéti jegyek száma livrets de rente (bulletins de dépôt) nombre	vásárolt achetés	eladott vendus	letétben maradt en dépôt
	névértékben P val. nominale P	beszerzési értékben P prix d'achat P					
1886	3,423.015	3,237.509	88.720	64	606.603	200.420	406.183
1887	5,351.517	4,937.455	227.608	123	725.823	482.183	649.823
1888	7,218.153	6,582.252	310.046	156	929.726	322.073	1,257.476
1889	9,113.289	8,386.191	415.273	227	783.634	477.085	1,564.026
1890	14,216.880	13,458.471	591.511	312	775.108	421.754	1,917.380
1891	19,354.762	18,609.184	714.204	431	4,291.942	3,407.607	2,801.715
1892	24,611.976	22,854.617	811.943	489	1,321.312	975.743	3,147.283
1893	32,294.243	30,990.198	812.569	576	1,865.593	1,189.354	3,823.522
1894	36,879.036	34,659.646	1,354.005	622	1,399.629	1,127.257	4,095.894
1895	39,665.553	37,513.583	1,541.184	693	1,713.824	1,643.733	4,165.986
1896	44,363.308	42,359.087	1,665.707	736	1,292.117	868.092	4,590.010
1897	47,984.893	45,914.351	1,885.129	765	1,124.245	797.769	4,916.486
1898	54,777.757	52,717.333	2,111.133	779	2,039.721	1,635.391	5,320.816
1899	60,484.477	58,364.173	2,222.767	829	2,021.069	1,042.336	6,299.549
1900	65,248.505	62,991.308	2,430.410	913	2,298.066	1,029.831	7,567.784
1901	65,722.227	63,473.113	2,567.566	988	2,830.671	1,602.834	8,795.621
1902	65,065.914	62,312.754	2,462.180	1,097	3,064.249	1,544.254	10,315.615
1903	77,835.202	74,981.575	2,699.491	1,176	3,597.530	2,061.001	11,852.144
1904	97,536.485	94,416.722	3,458.460	1,381	3,673.943	1,488.385	14,037.702
1905	110,087.504	106,638.969	3,945.016	1,525	4,077.408	2,632.306	15,482.804
1906	133,812.966	129,433.052	4,772.837	1,609	4,305.925	2,714.553	17,074.176
1907	145,231.747	140,222.756	5,584.964	1,771	3,488.148	2,884.443	17,677.881
1908	150,985.973	145,649.260	5,718.827	1,910	3,024.937	2,059.439	18,643.389
1909	159,915.521	154,389.886	5,932.354	1,955	4,481.353	3,463.223	19,661.519
1910	157,516.889	151,876.324	6,258.073	2,047	5,695.770	4,830.388	20,526.897
1911	169,967.322	163,227.218	6,418.744	2,147	6,875.008	5,061.964	22,339.931
1912	171,118.248	164,239.652	6,667.602	2,221	7,409.247	3,487.314	26,261.864
1913	172,651.909	165,321.233	6,652.964	2,310	9,778.288	4,365.483	31,674.679
1914 I. félév	166,168.257	158,906.158	3,338.809	2,334	4,518.494	3,743.474	32,449.699
1914/15	163,313.975	156,788.316	5,987.727	42.708	49,786.516	18,407.783	54,131.648
1915/16	141,231.865	135,562.264	6,265.947	125.417	119,903.381	51,225.788	110,124.449
1916/17	131,429.018	126,759.956	6,627.033	144.238	103,840.210	78,342.321	96,333.132
1917/18	176,832.330	170,564.032	8,363.165	147.415	91,891.581	79,779.720	103,554.613
1918/19	110,915.243	106,326.138	7,619.872	157.612	45,048.365	31,252.611	51,441.121
1919/20	22,882.883	22,074.233	1,144.421	155.679	10,430.207	10,713.722	8,767.411
1920/21	26,129.348	25,507.276	764.187	142.832	79.285	414.305	6,209.974
1921/22	6,797.502	6,549.899	415.579	130.513	1,214.798	1,380.379	1,314.496
1922/23	109.021	728.057	27.406	119.395	1,719.468	1,191.681	307.550
1923/24	28.115	54.583	4.752	115.204	59.870	56.909	37.412
1924/25	152.979	1,954.762	50.602	105.233	3.674	707	42.258
1925/26	6,671.559	11,123.967	197.214	92.578	1.028	525	50.487
1926/27	20,090.247	22,474.766	1,010.323	92.419	211	2	50.696
1927/28	40,093.744	34,436.105	2,350.969	92.276	26.813	3.036	74.472
1928/29	56,861.364	47,893.230	2,782.441	91.625	29.908	2.261	102.120
1929/30	71,908.166	60,281.103	3,993.648	91.264	319.298	414	421.004
1930 II. félév	75,637.458	62,801.994	2,108.629	91.162	15,230.437	1,513.409	14,138.032
1931	85,116.094	68,838.552	4,591.626	90.914	41,791.190	51,236.847	4,692.375
1932	82,966.412	65,633.841	4,231.177	90.780	1,329.243	5,532.376	489.242
1933	84,373.549	64,273.874	4,229.837	90.644	11.144	77.132	423.254
1934	91,745.945	68,516.008	2,691.899	90.394	45.768	39.978	429.044
1935	106,150.637	80,908.106	3,175.429	90.118	196.102	52.803	572.333

*) Az állami és az állami felügyelet alatt álló alapok és alapítványok, valamint az állami letétekre vonatkozó adatok, amely szolgálatot 1928-tól kezdve vettük át, a fenti összeállításban nem foglaltatnak.

*) Depuis 1928, la Caisse d'Epargne Postale s'occupe aussi du service des dépôts de l'Etat, ainsi que des fonds et des fondations de l'Etat et de ceux contrôlés par l'Etat. Les données relatives à ce service ne sont pas contenues dans le tableau ci-dessus.

7. Zálogüzleti forgalom. — *Service de Mont-de-piété.*

(A postatakarékpénztári kezelésbevétel óta.) — *Depuis son incorporation dans la sphère d'activité de la Caisse d'Epargne Postale Royale Hongroise.*

I.

Év An	Kihelyezett zálogkölcson (elzálogosítás) <i>Prêts accordés sur gages corporels (Engagements)</i>									
	ékszertárgyakra <i>Bijoux</i>		egyéb ingóságokra <i>objets divers</i>		összes kézzizálogokra <i>total</i>		emelkedése vagy (—) csökkenése az előző évvel szemben %-ban <i>augmentation, res- pectivement diminution (—) en % par rapport à l'an précédent</i>		egy tételre átlagban esik <i>prêt moyen par gage P</i>	
	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	a tétel- számnál <i>articles</i>	az ösz- szegnél <i>montant</i>	ékszer <i>bijoux</i>	ingó <i>objets divers</i>
1924 II. félév	83.262	1,774.117	153.056	1,243.807	236.318	3,017.924			21'31	8'07
1925	306.729	6,669.524	548.040	4,264.065	854.769	10,933.589	80'85	81'14	21'75	7'78
1926	435.496	11,495.934	740.757	7,779.564	1,176.253	19,275.498	37'76	76'29	26'40	10'50
1927	604.866	18,478.248	865.392	9,967.082	1,470.258	28,445.330	24'99	47'57	30'55	11'52
1928	770.719	27,200.215	1,027.440	14,846.241	1,798.159	42,046.456	22'30	47'81	35'29	14'45
1929	933.449	35,456.293	1,127.160	17,729.819	2,060.609	53,186.112	14'60	26'49	37'98	15'73
1930	1,050.452	39,094.513	1,129.273	18,563.250	2,179.725	57,657.763	5'78	8'41	37'22	16'44
1931	1,139.113	35,743.661	891.801	12,071.729	2,030.914	47,815.390	—6'83	—17'07	31'38	13'54
1932	1,286.263	39,670.470	952.972	12,587.891	2,239.235	52,258.361	10'25	9'35	30'84	13'20
1933	1,326.348	39,346.909	959.129	12,377.738	2,285.477	51,724.647	2'07	—0'99	29'67	12'91
1934	1,364.864	39,212.137	1,017.762	12,741.069	2,382.626	51,953.206	4'25	0'44	28'73	12'51
1935	1,456.067	41,017.904	1,264.283	15,923.839	2,720.350	56,941.743	14'17	9'60	28'17	12'60

Év An	Visszafolyt zálogkölcson (kiváltás) <i>Restitution des prêts accordés (Dégagements)</i>									
	ékszertárgyak után <i>bijoux</i>		egyéb ingóságok után <i>objets divers</i>		összes kézzizálogok után <i>total</i>		emelkedése vagy (—) csökkenése az előző évvel szemben %-ban <i>augmentation, respec- tivement diminution (—) en % par rapport à l'an précédent</i>			
	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	tételben <i>articles</i>	összegeben <i>montant P</i>	a tétel- számnál <i>articles</i>	az ösz- szegnél <i>montant</i>		
1924 II. félév	60.717	760.206	121.111	720.457	181.828	1,480.663				
1925	228.358	4,772.215	439.643	3,226.301	668.001	8,409.486	83'69		83'98	
1926	352.699	9,053.318	630.981	6,708.126	983.680	15,761.444	47'23		87'42	
1927	535.314	15,364.474	781.550	8,256.582	1,316.864	23,621.056	33'87		49'87	
1928	676.831	22,863.969	932.237	12,465.968	1,609.068	35,329.937	22'19		49'57	
1929	812.239	29,663.014	988.653	15,080.432	1,800.892	44,743.446	11'92		26'64	
1930	943.683	35,790.572	1,043.726	17,197.297	1,987.409	52,987.869	10'36		18'42	
1931	1,049.495	36,590.816	898.711	13,252.132	1,948.206	49,842.949	—1'98		—5'94	
1932	1,160.641	36,179.161	875.284	11,474.908	2,035.925	47,654.069	4'50		—4'39	
1933	1,271.827	38,929.742	932.033	12,101.378	2,203.860	51,031.120	8'25		7'09	
1934	1,294.480	38,328.905	938.364	11,808.486	2,232.844	50,217.391	1'32		—1'59	
1935	1,383.030	39,735.773	1,111.795	14,071.856	2,494.825	53,807.629	11'73		7'15	

8. Zálogüzleti forgalom. — *Service de Mont-de-piété.*

II.

Év An	Árverésre került <i>Livrés aux enchères</i>								Eladott <i>Vendus</i>		Az eladási ár az intézet követelését hány %-kal haladta meg <i>Bonus des prix de vente comparés avec les prêts accordés en %</i>
	ékszertárgyak <i>bijoux</i>		egyéb ingóságok <i>objets divers</i>		összes kézizálogok <i>total</i>		a kihelyezés- nek hány %-a <i>pourcentage des prêts</i>				
	száma <i>articles</i>	összege P-ben <i>montant P</i>	száma <i>articles</i>	összege P-ben <i>montant P</i>	száma <i>articles</i>	összege P-ben <i>montant P</i>	tétel- ben <i>articles</i>	összeg- ben <i>montant P</i>	összesen <i>total</i>		
									darab <i>articles</i>	P-ért <i>montant P</i>	
1924 II. félév	15	16	53	88	68	104	0'03	0'003	68	154	50'—
1925	2.665	34.892	4.494	33.675	7.159	68.567	0'84	0'63	6.413	70.659	46'31
1926	11.281	225.518	34.917	358.706	46.198	584.224	3'93	3'03	35.719	611.357	31'05
1927	15.121	356.913	38.166	438.769	53.287	795.682	3'62	2'80	45.824	937.853	47'86
1928	16.183	424.307	40.303	650.102	56.486	1,074.409	3'14	2'56	47.834	1,329.856	41'13
1929	31.073	809.836	46.236	754.336	77.309	1,564.172	3'75	2'94	69.000	1,688.013	29'25
1930	41.824	1,415.347	67.739	1,228.043	109.563	2,643.390	5'03	4'58	92.710	2,277.220	20'55
1931	53.913	2,275.526	73.610	1,328.838	127.523	3,604.363	6'28	7'54	113.423	2,993.296	25'43
1932	48.674	1,066.012	53.494	722.342	102.168	1,788.354	4'56	3'42	99.862	2,497.614	46'72
1933	43.160	934.406	39.216	538.192	82.376	1,472.598	3'60	2'84	79.248	1,849.011	39'47
1934	37.986	750.883	37.050	498.799	75.036	1,249.682	5'24	2'40	71.938	1,700.647	47'63
1935	35.412	663.543	47.049	590.126	82.461	1,253.669	3'03	2'20	72.169	1,610.132	49'54

Év An	Álladék az év végén <i>Situation à la fin de l'an</i>											
	az ékszertárgyak <i>bijoux</i>				az egyéb ingóságok <i>objets divers</i>				az összes kézizálogok <i>total</i>		az előző évvel szemben több (—) kevesebb %-ban <i>augmentation, res- pectivement diminution (—) en %</i>	
	tételszámában <i>nombre</i>		összegében <i>montant</i>		tételszámában <i>nombre</i>		összegében <i>montant</i>		tétel- számában <i>articles</i>	összegében P <i>montant P</i>	a tétel- számánál <i>articles</i>	az összegénél <i>montant</i>
	darab <i>articles</i>	o/o	P	o/o	darab <i>articles</i>	o/o	P	o/o				
1924 II. félév	44.721	38'—	1,013.895	65'96	72.972	62'—	523.262	34'04	117.693	1,537.157		
1925	120.427	40'51	2,876.311	65'31	176.875	59'49	1,527.572	34'69	297.302	4,403.883	152'60	186'50
1926	191.943	43'26	5,693.581	68'60	251.734	56'74	2,605.939	31'40	443.677	8,299.520	49'23	88'46
1927	246.374	45'31	8,450.442	68'46	297.410	54'69	3,877.670	31'54	543.784	12,328.112	22'56	48'54
1928	324.079	47'91	12,362.381	68'79	352.310	52'09	5,607.841	31'21	676.389	17,970.222	24'39	45'77
1929	414.216	48'23	17,345.824	69'81	444.581	51'77	7,502.892	30'19	858.797	24,848.716	26'97	38'28
1930	479.161	50'89	19,234.418	71'57	462.389	49'11	7,640.802	28'43	941.550	26,875.220	9'64	8'16
1931	514.866	57'42	16,111.737	75'84	381.869	42'58	5,131.561	24'16	896.735	21,243.298	—4'76	—20'96
1932	591.814	59'31	18,537.034	77'05	406.063	40'69	5,522.202	22'95	997.877	24,059.236	11'28	13'26
1933	603.175	60'49	18,019.795	77'40	393.933	39'53	5,260.370	22'60	997.108	23,280.165	—0'08	—3'24
1934	635.573	59'30	18,159.401	76'41	436.291	40'70	5,606.897	23'59	1,071.864	23,766.298	7'49	2'09
1935	673.198	55'41	18,777.989	73'22	541.730	44'59	6,868.754	26'78	1,214.928	25,646.743	13'35	7'91

